

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТУСА

МАНІЛЕНКО ВАДИМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

Допускається до захисту:
к.філол.н., доцентка,
в.о. завідувача кафедри
англійської філології
Майя ЮРКОВСЬКА

« ____ » _____ 2024 р.

СТИЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ГЕНЕЗИ ОБРАЗУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ В
ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ: НА МАТЕРІАЛІ ПРОМОВ
АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ

Спеціальність 035 «Філологія»

Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно),
перша – англійська»

Освітня програма «Англійська та друга іноземні мови та літератури
(переклад включно)»

Магістерська робота

Науковий керівник:
Залужна Ольга Олексіївна
к.філол.н., доцентка,
доцентка кафедри
англійської філології

Оцінка: ____ / ____ / ____

(бали/за шкалою ЄКТС/за національною шкалою)

Голова ЕК: _____

(підпис)

Вінниця 2024

АНОТАЦІЯ

Маніленко В. О. Стилiстичнi засоби генези образу сучасної України в політичному дискурсі: на матеріалі промов англійськомовних політичних діячів. Спеціальність 035 «Філологія». Спеціалізація 035.041 «Германські мови та літератури (переклад включно), перша – англійська». Освітня програма «Англійська та друга іноземні мови (переклад включно)». Донецький та національний університет імені Василя Стуса, 2024. 92 с.

Магістерську роботу присвячено особливостям створення образу сучасної України в промовах англійськомовних політичних діячів за допомогою стилістичних засобів.

Об'єктом дослідження є стилістичні засоби в промовах англійськомовних політичних діячів. Матеріал роботи містить 238 стилістичних засобів, уживаних для вербалізації образу України, отримані методом суцільної вибірки з фрагментів промов, опублікованих на офіційних сайтах урядів, дипломатичних представництв та ЗМІ. Серед них зокрема промови Бориса Джонсона, Джо Байдена, Ріші Сунака, Урсули фон дер Ляєн. Основними методами дослідження є метод суцільної вибірки, компонентний аналіз, метод аналізу словникових дефініцій, синтаксичний і стилістичний аналізи, контекстуальний аналіз та метод дискурсивного та комунікативно-прагматичного аналізу.

З'ясовано, що стилістичні засоби, які беруть участь в процесі генези образу України виконують різні функції. Метафора є продуктивним елементом, який впливає на свідомість аудиторії, порівняння та алюзія апелюють до вже відомих слухачеві образів, в той час, як повтор виконує функцію структуризації повідомлення. Роль епітетів та гіперболи зводиться до підсилення існуючих характеристик держави в свідомості реципієнта. Серед складових образу України можна виділити образ народу України, міжнародна підтримка української держави, характер війни та образ політичного керівництва України.

Ключові слова: політичний дискурс, політична промова, прагматичний аспект, образ держави, лінгвостилістичні засоби.

SUMMARY

Manilenko V. O. Stylistic Means of Creating the Image of Modern Ukraine in Political Discourse: Based on Public Speeches of English Speaking Politicians.

Specialty 035 “Philology”. Specialization 035.041 “Germanic Languages and Literatures (including translation), the first language – English”. Educational Programme “English and the Second Foreign Languages and Literature (including translation)”. Vasyl’ Stus Donetsk and National University, 2024. 92 p.

The Master’s research paper is devoted to the peculiarities of creating an image of modern Ukraine in the speeches of English-speaking political figures using stylistic means.

The object of research is stylistic means in the speeches of English-speaking political figures. The material of the work contains 238 stylistic means used to verbalize the image of Ukraine, obtained by the method of continuous sampling from fragments of speeches published on the official websites of governments, diplomatic missions and the media. Among them are speeches by Boris Johnson, Joe Biden, Rishi Sunak, and Ursula von der Leyen. The main methods of the study are the method of continuous sampling, component analysis, the method of analyzing dictionary definitions, syntactic and stylistic analysis, contextual analysis, and the method of discourse and communicative pragmatic analysis.

The stylistic means involved in the genesis of the image of Ukraine perform different functions. Metaphor is a productive element that influences the audience’s consciousness, simile and allusion appeal to images already known to the listener, while repetition serves to structure the message. The role of epithets and hyperbole is to reinforce the existing characteristics of the state in the minds of the recipient.

Among the components of the image of Ukraine that the study focused on are the image of the people of Ukraine, the component of support for the Ukrainian state, the nature of the war, and the image of the political leadership of Ukraine.

Keywords: political discourse, political speech, pragmatic aspect, image of the state, linguistic and stylistic means.

ЗМІСТ

ВСТУП	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ Й ОБРАЗУ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	11
1.1 Поняття дискурсу у сучасних лінгвістичних дослідженнях.....	11
1.2 Поняття політичного дискурсу.....	14
1.3 Характерні риси політичного дискурсу як об'єкту лінгвістичного дослідження.....	17
1.4 Політична промова як особливий жанр політичного дискурсу.....	20
1.5 Образ як категорія лінгвістики.....	23
1.6 Поняття образу, іміджу та бренду країни.....	27
1.7 Роль стилістичних засобів у формуванні образу країни.....	35
Висновки до розділу 1.....	39
РОЗДІЛ 2 ЛІНГВОСТИСЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ	41
2.1 Роль метафори у формуванні образу України.....	41
2.2 Роль метонімії у формуванні образу України.....	44
2.3 Роль епітетів у формуванні образу України.....	46
2.4 Роль гіперболи у формуванні образу України.....	50
2.5 Роль повтору у формуванні образу України.....	54
2.6 Роль іронії у формуванні образу України.....	58
2.7 Роль антитези у формуванні образу України.....	60
2.8 Роль порівняння у формуванні образу України.....	63
2.9 Роль алюзії у формуванні образу України.....	64
2.10 Роль інших стилістичних засобів у формуванні образу України.....	66
Висновки до розділу 2.....	68

РОЗДІЛ 3 ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ОБРАЗУ УКРАЇНИ У ПРОМОВАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ.....	70
3.1 Характеристика складових образу України в промовах англійськомовних політиків.....	70
Висновки до розділу 3.....	78
ВИСНОВКИ.....	80
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	83
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.....	90

ВСТУП

У сучасному динамічному світі образ держави є одним з вирішальних показників її успішності на світовій арені. Найчіткіше його можна дослідити аналізуючи промови політичних діячів, беручи до уваги образ держави, який вони формують, для визначення того, як це впливає на подальшу політичну ситуацію навколо країни [16]. Політичний образ є типом повідомлення, що формує відповідне ставлення в адресата до предмета повідомлення [17, с. 5]. В умовах довготривалого збройного конфлікту політичний образ України як сильної демократичної держави, що бореться за загальнолюдські цінності, є визначальним у багатьох аспектах її відносин з іншими країнами.

Актуальність дослідження зумовлена потребою поглибленого дослідження політичних промов в межах англійськомовного дискурсу, які дозволяють простежити формування образу України з акцентом на актуалізації лексико-стилістичних засобів його генези.

Дискурс політики, або політичний дискурс, вивчався на матеріалі різних мов і в рамках різних підходів. Західні лінгвісти, серед яких зокрема Чілтон [63], А. Реес [81], Т. ван Дейк [67], Н. Феірклоу [69], досліджували загальні особливості політичного дискурсу; специфіку політичної аргументації та риторики розглядали Х. Грабер [71] та Ф. ван Емерен [70]. В українському мовознавстві політичне мовлення стало предметом дослідження А. Башук [4], Я. Бондаренко [8], Ф. Бацевича [3], Г. Джинджолії [15], П. Зернецького [22], К. Кантура [24], Т. Ковалевської [27], Н. Кондратенко [29], Г. Почепцова [39].

Поняття образу та брендингу держав детально досліджують відомі зарубіжні вчені С. Анхольт [8] і К. Дінні [9], а також вітчизняні науковці А. Вендель [10], О. Гарбера [11], О. Євтушенко та І. Присяжненко [12]. Тропи були об'єктом дослідження багатьох українських мовознавців, зокрема Л. Ефімов [19], О. Смець [20], В. Кухаренко [32] та ін.

Мета даної магістерської роботи полягає у визначенні лексико-стилістичних особливостей створення вербального образу України в

англійськомовному політичному дискурсі.

Досягнення мети стає можливим за умови вирішення таких **завдань**:

- *визначити* поняття дискурсу та політичний дискурс
- *окреслити* особливості промови як одного з піджанрів політичного дискурсу англійської мови
- *схарактеризувати* лінгвістичну імагологію як науковий напрям;
- *визначити*, які лексико-стилістичні засоби зазвичай використовуються для моделювання образу України;
- *провести* контент-аналіз політичних промов на українську тематику для визначення динаміки іміджу країни;
- *виявити*, який критерій тональності найчастіше виявляється в англійськомовних промовах щодо окреслення образу України.

Об'єктом є лінгвостилістичні засоби, які використовуються в політичних промовах англійськомовними політиками, покликані відбивати образ України на міжнародній політичній арені.

Предметом наукової розвідки є образ України, який простежується в політичних промовах англійськомовних політичних діячів, створений за допомогою лінгвостилістичних засобів мови.

Вищезазначені мета і завдання, а також специфіка об'єкта та предмета дослідження зумовили використання таких **методів і прийомів** лінгвістичного аналізу: *метод суцільної вибірки* – для проведення відбору матеріалу для дослідження з промов англійськомовних політичних діячів; *компонентний аналіз* для встановлення семантичних особливостей образу та лексичних одиниць, які вжиті для маніфестації образу; *метод аналізу словникових дефініцій* – для уточнення певних термінів і понять; *синтаксичний і стилістичний аналізи* – для визначення синтаксичних та стилістичних особливостей впливу на образ України; *контекстуальний аналіз* для дослідження образу в контексті промов; *метод дискурсивного та комунікативно-прагматичного аналізу* – для визначення стратегій і тактик повідомлення в політичному дискурсі та дослідження їхніх особливостей;

Матеріалом дослідження слугують 238 стилістичних засобів, уживаних для вербалізації образу України, отримані методом суцільної вибірки з фрагментів промов, опублікованих на офіційних сайтах урядів, дипломатичних представництв та ЗМІ. Серед них зокрема промови Бориса Джонсона, Джо Байдена, Ненсі Пелосі, Ріші Сунака, Урсули фон дер Ляєн.

Новизна роботи полягає у визначенні характеристик стилістичних прийомів, що використовуються в моделюванні образу України в англomовному політичному дискурсі в період війни.

Теоретична значущість праці полягає у використанні лінгвістичної імагології для аналізу своєрідності вербалізації образу держави в контексті жанру політичної промови, характерною рисою якого є прагматичний ефект впливу на реципієнта за допомогою лексико-стилістичних мовних засобів.

Практична значущість дослідження полягає в проведенні лексико-стилістичного аналізу промов англійськомовних політичних діячів щодо моделювання образу України. Такі промови є одним з найбільш впливових інструментів формування образу держави в очах іноземців. Поняття державного образу аналізувалося в контексті політичного дискурсу, результати цього аналізу можуть бути використані для розробки та розширення навчальних курсів та спецкурсів щодо актуалізації таких понять, як «комунікативні стратегії», «комунікативні тактики», «риторичні прийоми» тощо. Крім того, дослідження образу України в політичних промовах є маркером, за яким дипломатичні установи та їхні працівники можуть відстежувати успішність створення позитивного образу України на світовій арені.

Апробація. Основні положення та результати проведеного у роботі дослідження викладено в одній доповіді на Міжвузівській науковій студентській конференції «Актуальні проблеми гуманітарних, технічних та природничих наук» (ДонНУ імені Василя Стуса, Вінниця, весна 2023 р.) та статті у Віснику студентського наукового товариства Донецького національного університету імені Василя Стуса (Вінниця, осінь 2023 р.).

Публікації. Основні положення магістерської роботи викладено в

1 матеріалах доповіді на студентській науковій конференції та в 1 статті у Віснику СНТ ДонНУ імені Василя Стуса.

Структура та обсяг роботи. Магістерська робота складається зі вступу, трьох розділів із висновками до кожного, висновків, списку використаної літератури (87 наукових джерел українською та англійською мовами), списку джерел емпіричного матеріалу (18 позицій). Загальний обсяг роботи становить 92 сторінки. Основний текст дослідження подано на 82 сторінках.

У *вступі* зазначено тему дослідження, обґрунтовано актуальність даної роботи, проведено огляд базових наукових розвідок за темою. Також, у цій частині сформульовані мета дослідження і завдання, досягнення яких передбачає написання даної роботи; об'єкт і предмет дослідження; вказані методи та прийоми лінгвістичного аналізу, які застосовуються у науковій розвідці; подано інформацію про матеріал дослідження, наукову новизну, практичне значення, апробацію результатів дослідження та публікацію фрагментів роботи, а також структуру роботи.

У *першому розділі* «Теоретичні засади вивчення політичної промови і образу держави в контексті політичного дискурсу» визначені характеристики політичного дискурсу та окреслені особливості і функції політичної промови в його межах. Здійснено характеристику лінгвістичної імагології як наукового напрямку. До уваги взято особливості дослідження вербалізації образу держави в політичному дискурсі. Розроблено методи дослідження лінгвістичного аналізу образу країни.

У *другому розділі* «Лінгвостилістичні засоби політичних промов як засіб формування образу України» проаналізована роль окремих стилістичних засобів у формуванні образу України, надана характеристика здійснення комунікативного впливу окремих стилістичних засобів на базі емпіричного матеріалу. Дана загальна характеристика тематичного наповнення образу України в англійськомовних політичних промовах. Виділені найбільш уживані мовні засоби, що впливають на моделювання образу України в англійськомовних політичних промовах.

Третій розділ «Характеристика аспектів образу України у промовах англійськомовних політичних діячів» містить практичну частину дослідження окремих складових образу України в політичних промовах, виділені їхні основні характеристики. Також проаналізовано продуктивність стилістичних особливостей англійськомовної політичної промови.

У висновках міститься інформація щодо отриманих результатів дослідження та підсумків проведеного аналізу. Також зазначені перспективи подальшого дослідження в межах аналізованої теми.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ Й ОБРАЗУ ДЕРЖАВИ В КОНТЕКСТІ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

1.1 Поняття дискурсу у сучасних лінгвістичних дослідженнях

Низка питань, які вивчає лінгвістика на сучасному етапі, пов'язані з породженням і функціонуванням мовленнєвого повідомлення. Лінгвістичні дослідження в цьому напрямі передбачають вивчення мови в процесі використання, аналіз мови в рамках дискурсу. (Пор. також: «...пануючим лінгвістичним напрямом є дослідження тексту ... лінгвістика тексту, прагматика, дослідження дискурсу» [34, с. 3]). «Незважаючи на різноманітну інтерпретацію цього поняття, саме «дискурс (а не текст) стає об'єктом дослідження в сучасній лінгвістиці. Схоже на те, що це не тільки лінгвістична мода кінця ХХ століття» [5, с. 101].

Т. ван Дейк визначає дискурс як складну мовленнєву взаємодію між мовцем і слухачем, яка обумовлена їхніми знаннями, досвідом і цілями [67, с. 3].

Дискурс – це не просто текст, а складний комунікативний процес, який включає в себе не лише слова, але й контекст, у якому вони вживаються. Цей контекст може включати в себе такі фактори, як мета спілкування, роль мовця та слухача, очікування учасників спілкування, культура, в якій відбувається спілкування, соціальні норми та цінності, емоції та ставлення мовця та слухача. Дискурс – це не просто передача інформації, а взаємодія між людьми. Він дозволяє людям обмінюватися інформацією, думками та почуттями, а також впливати один на одного. Його можна порівняти з живим організмом, який постійно розвивається і змінюється. Він не є статичним, а залежить від багатьох факторів, які змінюються з часом. Дискурс є важливим інструментом, за допомогою якого люди створюють і підтримують соціальний порядок. Він дозволяє людям спілкуватися один з одним, обмінюватися ідеями та цінностями, а також формувати своє уявлення про світ [67, с. 15–20].

Це визначення вдало відображає той факт, що протягом кількох десятиліть вивчення зв'язного мовлення було одним із важливих і перспективних напрямів лінгвістичних досліджень. Це пов'язано з тим, що аналіз проблем функціонування мови та затвердження комунікативної парадигми в цій науці неминуче веде дослідників до визнання тексту, цілісної змістовної сутності, як вищої одиниці комунікації.

«Основною властивістю дискурсу є регулярність співприсутності мовця і слухача, тобто це – мислекомунікативне утворення» [63, с. 33–38]. Сторони комунікації обмінюються ролями в спілкуванні; вони вибирають мовленнєві засоби, тактики та стратегії для співпраці під час спілкування. У цілому дана постійна взаємодія двох сторін розглядаються як взаємодія членів певних соціальних груп або в окремій сфері суспільних відносин. У таких випадках можна сказати, що дискурс у певній вимірі наближається до концепції функціонального стилю [87].

Наголошується, що дискурс не може бути зведений до стилю. Дискурс характеризується як окремий світ у межах мови, який можна розглядати як альтернативну реальність всередині світу мови. Дослідник пов'язує дискурс з унікальним виміром реальності, що включає специфічну граматику, лексику, правила використання слів, семантику та ідеального адресата, який це здатен сприйняти. Ці елементи, на думку вченого, становлять основну характеристику дискурсу [87].

У вивченні дискурсу відзначається те, що аналіз не обмежується вивченням внутрішньої структури мови як її основної суті. Замість цього акцент робиться на використанні мови в реальних актах мовленнєвого спілкування, її функціонуванні. Це функціонування залежить не тільки від мовної структури, але також від різноманітних позамовних факторів, таких як сфера спілкування, вид діяльності, форма громадської свідомості, тип мислення, цілі і завдання мислення, зміст, жанр. Ці фактори визначають закономірності функціонування мови в контексті, їх характер і стилістику – мовленнєву системність [74, с. 15].

Отже, в елементи дискурсу, які є важливими для опису будь-якого типу

дискурсу, включають: текст повідомлення; ситуативний контекст (час і місце події); відправника і одержувача інформаційних повідомлень; мету та завдання комунікації; сферу спілкування; жанр; референтний простір повідомлення; комунікативний простір повідомлення. Ці компоненти формують структуру дискурсу та визначають його особливості. Ролі адресанта та адресата виступають основними елементами комунікації, оскільки вони визначають породження та використання текстів [74].

Наразі дослідниками вирішуються питання структуризації дискурсу, який базується на лінгвістичних та жанрових основах [87]. Основна ідея дискурсивної формації полягає в розгляді дискурсу як цілісної колекції текстів, пов'язаних за змістом та тематикою та об'єднаних комунікативним, функціонально-цільовим і жанровими аспектами. У цьому контексті сфери людської комунікації та практика виступають визначальними чинниками формування дискурсу. Постає питання про різні типи та варіації дискурсу, що активно досліджуються в наш час: аргументативний, конфліктний, гумористичний, іронічний, ритуальний та інші. Ці типи визначають структуру дискурсу як специфічний тип організації, а їхньою системоутворюючою характеристикою є комунікативна функція в регулюванні міжособистісних відносин за різних ситуацій спілкування.

Вважається, що окремим видом дискурсивної інформації є тематична інформація, притаманна дискурсу у вигляді зв'язного мовленнєвого твору в різних формах, регістрах і типах спілкування [83]. Характерною рисою тематичної інформації дискурсу є його глобальна ієрархічна (вертикальна) організація [83, с. 137]. Психологічним еквівалентом глобальної теми дискурсу є когнітивна схема, що виступає базовою структурою для представлення знань про предметно-референтну дискурсивну ситуацію і визначає планування, створення, сприйняття і розуміння дискурсу, а також зберігання і відтворення тематичної інформації [67, с. 153–211].

Дискурс розкривається в контексті, що включає різні аспекти: онтологічний контекст, що визначає час, місце та фізичне оточення комунікації, а також присутніх або спостерігачів; код і канал комунікативного зв'язку;

комунікативний контекст, який включає комунікантів, їхню комунікативну компетенцію, цілі, стратегії та тактики; соціальний контекст, що охоплює біосоціальні ролі, соціальний статус комунікантів та інституціональні аспекти комунікації; культурний контекст, який враховує культурологічні та соціально-історичні аспекти комунікації; психофізіологічний контекст, який описує та враховує психічний та фізичний стан комунікантів; когнітивний контекст, що охоплює знання комунікантів один про одного та їхні когнітивні операції [39, с. 73].

Дискурс визначається як процес створення, функціонування та сприйняття мовленнєвого повідомлення, яке існує у вигляді зв'язного тексту. При цьому сам текст є «продуктом творчої діяльності, вербальним уявленням комунікативного акту, результативну частину дискурсу» [27, с. 76].

1.2 Поняття політичного дискурсу

Дискурс-аналіз – це міжгалузеве дослідження, яке використовує методи та підходи філософії, стилістики, семіотики, літературної критики, етнографії, психології, соціології та лінгвістики. Політична лінгвістика, як гібридна галузь, виникла на стику мовознавства та політології. Вона вивчає політичну комунікацію, зокрема способи і засоби боротьби за владу, які використовують політичні діячі для впливу на політичну свідомість суспільства.

Науковий інтерес до політичного дискурсу викликаний зростанням ролі політики та політиків у світі, їх втручанням у центр уваги та масової інформації.

Політичний дискурс стосується практик дискурсу, до яких залучені всі учасники політичного процесу – від політиків та організацій до громадян. Його мовним проявом є текст, який визначається темою вираження та утвердження інтересів політичних суб'єктів, що розглядаються в ситуації політичної комунікації. З лінгвістичної точки зору філософська проблема зв'язку мовного впливу та проєкції політичної сили вивчається з кінцевою метою імплементації отриманих знань на практиці у формі стратегій комунікації, які розробляються для кожного політика індивідуально їхніми радниками та консультантами

[70, с. 12].

Найбільш повно відображає потреби даного дослідження таке визначення дискурсу: «Дискурс – це складна комунікативна діяльність, інтерактивне явище, безперервний процес, що втілюється в певній (іноді значною) кількості повідомлень; потік мовлення, який набуває різноманітних форм вираження (усного письмова, друкована, паралінгвістична тощо), відбувається через низку комунікаційних каналів, регулюється стратегіями та тактиками учасників комунікації та являє собою складний синтез когнітивних, лінгвістичних та екстралінгвістичних факторів (соціальних, психологічних, ментальних тощо), які зумовлені конкретним контекстом спілкування та залежні від його тематичної спрямованості. Результатом цього процесу є формування різноманітних мовленнєвих жанрів» [3, с. 42].

Поняття політичного дискурсу відображає взаємодію між суспільством і індивідом та має на меті формування конкретних уявлень або відтворення світового уявлення учасників цього дискурсу [70, с. 26]. Аналізуючи політичний дискурс, можна виявити, як відображаються основні культурні цінності в різних мовних спільнотах, яким чином відбувається організація соціального устрою, і які аспекти ментальної картини світу мовців специфічні для кожного конкретного мовного співтовариства.

Мова є потужним інструментом політичної влади, який дозволяє політикам здійснювати вплив на особистий простір громадян. Досягнення цього можливе за допомогою різних лінгвістичних прийомів, наприклад вживання займенників, таких як «ми» замість «я», а також вибору конкретної мови для спілкування, особливо в суспільствах, де функціонують декілька мов [71]. Політики також можуть використовувати більш витончені мовні прийоми, для маніпулювання громадською думкою.

Маніпуляція означає спробу нав'язати аудиторії погляди, думки і способи дій, які, ймовірно, є неправдивими, але корисними для тих, хто до цієї спроби вдається і має вигоду від цього. Вона як процес часто послуговується різними техніками для зниження аналітичного мислення у громадян [2]. Мова є важливим

інструментом в цьому процесі, і вона використовується у будь-якому суспільстві. У диктаторських режимах мова використовується для здійснення тотального контролю над суспільством, іноді навіть більше, ніж спецслужби – яскравим прикладом цього є пропаганда. У вільних демократичних суспільствах вмiле використання мови грає важливу роль у формуванні громадської думки та допомагає політикам завоювати та утримувати владу.

Аналіз досліджень, присвячених вивченню лінгвістичного аспекту політичного дискурсу, дає підстави стверджувати, що політична лінгвістика ще не має у своєму розпорядженні чітких і загальних трактувань ключових понять. Наприклад, термін «політичний дискурс» має такі тлумачення:

1) «специфічний вияв політичної комунікації, що передбачає актуалізацію політичного тексту в комунікативному акті взаємодії політичного суб'єкта (політика, політичної сили, влади) та політичний об'єкт (аудиторія, електорат, виборець)» [2, с. 12];

2) «складна ідеологічно сконструйована єдність комунікативної поведінки та прагматичних, політичних, соціокультурних і психологічних факторів, сконструйована за допомогою засобів масової інформації та інших комунікативних джерел, які репрезентують системно-символічний порядок, у межах якого реалізується процес боротьби за владу [2, с. 24].

Різні жанри політичного дискурсу реалізують різні політичні цілі. Основними жанрами, з точки зору досягнення політиком власної політичної мети є: дебати, публічні виступи політиків, гасла. До жанрів, що знаходяться на периферії політичного дискурсу, належать: інтерв'ю, аналітичні статті, мемуари, графіті та карикатури, які можна охарактеризувати як реакцію на дії політиків [2, с. 28].

Д. Грабер виокремлює дев'ять різних функцій, характерних для політичного дискурсу [71, с. 242]:

1. Комунікативна функція передбачає передачу інформації, що призводить до змін у політичних знаннях реципієнта.

2. Функція переконання спрямована на вплив на установки та поведінку

реципієнта та мобілізацію його на певні дії.

3. Функція конструювання реальності створює вторинну реальність, яка структурує, інтерпретує та намагається стати соціальною практикою.

4. Експресивна функція передбачає добровільне волевиявлення мовця, наприклад, прохання, запрошення, поради та заклики.

5. Інформаційна функція є важливим соціальним ідентифікатором і транслятором суспільних цінностей.

6. Емотивна функція проявляється у збудженні емоцій мовця для впливу на реципієнта.

7. Функція прогнозування передбачає проектування в майбутнє та планування поточних і стратегічних політичних дій та їх наслідків.

8. Фатична функція встановлює контакт, привертає увагу до себе, готує потенційного співрозмовника до сприйняття інформації.

9. Естетична або поетична орієнтація важлива, оскільки політики повинні звертати увагу на те, як вони висловлюють свої думки.

Політичну промову часто вважають основним жанром політичного дискурсу, оскільки вона виголошується політиками широкому колу слухачів. Політичні промови побудовані так, щоб через спілкування з аудиторією переконати її. В них використовуються різні риторичні засоби, такі як метафори, гіперболи, іронія, характерним є звернення до емоцій слухачів. Промови виголошуються у різних ситуаціях, включаючи передвиборні мітинги, прес-конференції та сесії законодавчих зборів.

1.3 Характерні риси політичного дискурсу як об'єкту лінгвістичного дослідження

Поняття «політичний дискурс» відзначається складністю та багатогранністю та включає в себе різні структурні аспекти та різноманітні мовленнєві жанри. Вивчення цього виду дискурсу, як особливого типу мовленнєвої активності в конкретній сфері, передбачає розуміння різних мовних жанрів та контексту, в яких вони себе реалізують.

Л. Стрій висвітлив проблему мовленнєвих жанрів. У своїх дослідженнях він розглядав окремі висловлювання як основну форму мовленнєвого процесу і підкреслював, що їхня форма та характер залежать від обставин та цілей конкретного виду людської діяльності, в межах якої вони вживаються [47, с. 16].

Тематичний зміст і стиль виявляються у словникових, граматичних і фразеологічних засобів мови, а композиційна побудова висловлювання характеризується специфікою сфери використання мови. Окремі висловлювання за мають свої індивідуальні особливості, але в кожній сфері застосування мови є типові види висловлювань, які ми виділяємо як мовні жанри [47]. Важливо зазначити суттєву відмінність між первинними (простими) і вторинними (складними) мовними жанрами. Складні мовні жанри, такі як романи, публіцистичні тексти та наукові дослідження, зазвичай виникають там, де культурне письмове спілкування більш організоване. Вторинні жанри зі свого боку охоплюють перероблення і розвиток основних первинних жанрів, які формуються в умовах безпосереднього мовного спілкування.

Найбільш актуальним підходом до аналізу структури політичного дискурсу є практичний підхід, який дозволяє визначити сферу його контакту з іншими різновидами позаінституційного (повсякденного та художнього) та інституційного дискурсу (наукового, релігійного, педагогічного, військового, юридичного, спортивного, рекламного тощо) По суті, це тематичний принцип змісту, в основі якого лежить характер текстового посилання. Підкреслюючи особливу роль ЗМІ в реалізації політичного дискурсу, за допомогою якого він стає адресованим широкій аудиторії, публіці, науковці говорять про тенденцію до злиття дискурсу ЗМІ та політичного дискурсу [10].

Функціональні особливості політичного дискурсу можна розглядати за двома критеріями, а саме: з позиції системоутворюючої інтенції політичного дискурсу; з позиції виконання загальномовних функцій [71, с. 43].

До найбільш релевантних мовних функцій політичної комунікації належать: регулятивна/спонукальна функція, зокрема такі її прояви, як заборона та заохочення. Виражена креативність політичного дискурсу свідчить про факт

виявлення через неї референтної та магічної функцій мови [71, с. 44].

Функціональна специфіка дискурсу політичної комунікації щодо інших видів дискурсу представлена в його основній функції – застосуванні як інструменту політичної влади, що реалізується в здобутті влади, боротьбі за неї, збереженні влади, здійсненні, стабілізації її позицій та її перерозподілі. Це дає можливість виділити ключові функції дискурсу політичної комунікації, які розглядаються як аспекти прояву проаналізованої функції: інтеграція груп політичних агентів та диференціація їх функцій, функція атональності та гармонізації, інтерпретаційно-орієнтаційна, акціональна та інформаційна функції, функція контролю та мотивації [69, с. 95].

Крім інституціональності, про яку йшлося вище, до системоутворюючих ознак політичного дискурсу належать інформаційна наповненість, семантична варіативність, динамічність, присутність мас-медійного фактора, дистанційованість, авторитарність та театральність [71, с. 54]. Усі ці ознаки мають певну специфіку, зумовлену інтенційною складовою дискурсу у сфері політичної комунікації. Згідно з проаналізованими джерелами бачимо, що вчені виділяють такі жанри політичного дискурсу:

1) інституційний політичний дискурс, у межах якого існує різний жанр (офіційні виступи керівників держави та її структур, парламентські дебати, передвиборча агітація, інтерв'ю політичних лідерів тощо);

2) офіційно-ділові жанри політичного дискурсу, у межах яких створюються тексти для службовців державного апарату;

3) мас-медійні жанри політичного дискурсу, у межах якого виділяються створені журналістами тексти, що поширюються через пресу, Інтернет, радіо, телебачення;

4) інституційний політичний дискурс, у межах якого циркулюють жанри та тексти, створені пересічними громадянами (листи та звернення до політиків чи державних установ, листи до ЗМІ тощо).

5) «політичні детективи», «політична поезія» та жанри політичних мемуарів;

б) жанри наукової комунікації, які присвячені політиці.

У західній політичній лінгвістиці виділяють жанри, пов'язані з функціонуванням політичної системи (наприклад, парламентські дебати, політичні маніфести і програми, доповіді лідерів партій на конференціях, політичні документи), жанри, пов'язані із засобами масової інформації (наприклад, політичні новини, політичні інтерв'ю, ток-шоу, політична реклама в пресі) і жанри, пов'язані з публічною сферою (наприклад, зустрічі з громадянами, політичні форуми) [69, с. 294].

Поєднання лінгвістичного та ідеологічного підходів до аналізу конкретних текстів допомагає розглядати дискурс як точку зіткнення мови та ідеології, а аналіз дискурсу – як дослідження ідеологічних аспектів мовного використання та реалізації конкретної ідеології в мові. Інституційний дискурс – це тип дискурсу, який визначається соціальними інститутами у конкретному суспільстві і має свої власні мовні особливості, які зумовлені метою спілкування, роллю учасників та типовими умовами комунікації. Політичний дискурс – один із видів інституційного дискурсу, який відображає соціально-політичне життя країни, включає культурні та національні елементи, і має за мету здобуття та утримання політичної влади.

1.4 Політична промова як особливий жанр політичного дискурсу

Політична промова виступає невід'ємною складовою політичної комунікації, оскільки через неї політики можуть впливати на свідомість своєї аудиторії, наголошувати важливі моменти та формувати відповідну світову картину. Більшість політичних виступів відрізняється характерною публіцистичною складовою, що виражається в конкретних лініях поведінки, поглядах, думках, переконаннях, позиціях, ідеях та інших аспектах.

У даному дослідженні увага приділяється саме промові як прикладу найбільш повноцінної маніфестації політичної волі політика. Образ сучасної України, який формується в промовах, матиме ширший спектр характеристик і ознак, порівняно з іншими жанрами політичного дискурсу.

У науковій спільноті відсутнє загальноприйняте визначення політичної промови та політичної комунікації. Д. Таннен визначає політичну комунікацію як процес, під час якого використовуються мова та символи з метою навмисного чи ненавмисного впливу на поведінку людей [83]. З іншого боку, Б. Макнейер тлумачить цей вид риторики як процес розмови про політику, вказуючи на важливість як вербальних, так і невербальних засобів передачі інформації [66].

За визначенням української вченої Л. Мацько з позиції лінгвістичної риторики, політична промова – це заздалегідь підготовлений виступ із гострою політичною спрямованістю, який включає конкретні факти, оцінки, аргументацію, а також плани або перспективи на майбутнє [29].

У своїй статті І. Самойлова та О. Подвойська наводять визначення поняття «політична промова», за якого даний феномен означає завчасно підготовлений виступ на гострополітичну тему, котрий містить «позитивні чи негативні оцінки, обґрунтування, конкретні факти, з накресленими планами, перспективою політичних змін» [43].

Публічна політична промова – це офіційний виступ оратора (переважно – монолог) перед безпосередньо присутньою в залі достатньо великою та організованою аудиторією. Політична промова – це усний монологічний виступ однієї людини перед групою людей, що характеризується наявністю задуму, структурно-композиційною та змістовою завершеністю, цілеспрямованістю та настановкою на здійснення впливу [66].

За схемою Д. Грісвеле, структура промови базується на взаємодії між різними компонентами комунікативної функції, етапами діяльності та мислення. Політичний діяч, в першу чергу, визначає головну мету, яка є основою тексту промови, і потім вибирає відповідні аргументи та вміло їх аналізує для створення цілісної промови. Під час передачі інформації автор використовує як вербальні, так і невербальні засоби для вираження основного змісту, що є характерним для політичної комунікації [72, с. 122].

Публічні політичні виступи можуть включати різні види виступів, такі як виступи на зборах, мітингах, конференціях, прес-конференціях, дипломатичні

заяви, парламентські промови, президентські звернення до народу або уряду та інше. Відмінності від академічних виступів полягають в тому, що політичні промови призначені для публічного виступу перед непередбаченою аудиторією, перед масовим споживачем інформації [43]. Крім того, головною метою політичного дискурсу є вплив на реципієнта з метою маніпуляції, особливо в контексті політичної комунікації, де основною ціллю є здійснення маніпулятивного впливу на потенційного виборця.

Виокремлюють такі особливості політичної публічної промови:

1. Особливістю політичної публічної промови є те, що за її написання та оформлення відповідальність несе спеціально навчена людина – спічрайтер. При цьому в момент виголошення публічної промови відповідальність перекладається на політика, оскільки висловлювання в політиці прирівнюються до політичних дій.

2. В політичних промовах особливо важливою ознакою є доступність. Це пояснюється тим, що такі виступи призначені для широкої аудиторії і повинні бути зрозумілими для всіх членів лінгвокультурної спільноти. Іноді можуть виникати ситуації, коли деякі частини промови містять інформацію або приховані аспекти, які зрозумілі лише фахівцям, що дозволяє говорити про езотеричність політичної публічної промови [48].

Окрім того, політична промова характеризується такими ознаками: 1) наявність заздалегідь підготовленого тексту виступу; 2) промова є монологічною за своєю формою, проте передбачає діалог зі слухачем та спрямована на нього; 3) політична промова відповідає правилам і нормам побудови промов, однак її автор привносить творчу складову, використовуючи різні мовні засоби виразності для надання промові унікальності та розширення можливостей впливу на аудиторію [48].

1. Парламентські промови – головною метою є протиставлення правильності або хибності певного політичного рішення.

2. Вітальні промови – хоча і мають визначену тематику, насправді спрямовані на популяризацію конкретних політичних цілей чи завдань.

3. Передвиборчі виступи – спрямовані на захоплення максимальної кількості виборців та утриманні влади.

4. Дипломатичні промови – характеризуються формуванням позитивного враження на публіку, виголошуються під час банкетів або різного роду офіційних зустрічей.

5. Партійні промови – виголошуються під час політичних партійних заходів, мітингів, демонстрацій і характеризуються просуванням чи пропагандою конкретних ідей та планів.

6. Святкові промови – відзначаються ритуальним характером і, як правило, відображають певні ідеали та цінності обраної аудиторії [56].

Політична промова – невід’ємна складова політичного дискурсу, якій притаманний лаконічний стиль. Промови політичного характеру поділяються на парламентську, мітингову, міжнародну та військову. Зазвичай, основа промови готується заздалегідь, тому саме цей фактор сприяє послідовному викладу інформації. У залежності від місця виступу, політичний текст промови може корегуватися, набувати експресивності та спонтанної креативності.

Вчені сходяться на думці, що успішна політична промова залежить від комплексу засобів таких наук, як психологія, риторика, мовознавство і лінгвістика. Розуміння фундаментальних понять цих галузей покращить ефективність створення виразного політичного тексту, який спокусить слухачів та підштовхне їх до певних дій.

1.5 Образ як категорія лінгвістики

Поняття «образ» має як широке так і вузьке трактування. Як зазначає Д. Жюліа на початку ХХІ століття існує багато інтерпретацій, що зумовлено численними його осмисленнями різними науками. Використовують чи не у всіх галузях гуманітарних наук, зокрема у філософії, психології, семіотиці, мистецтві, літературі, політиці, лінгвокультурології та лінгвістиці [75, с. 87].

У 1960-х роках американський економіст і соціолог К. Боулдінг ввів концепт «образності» в лінгвістичну науку. Цей термін використовується для

опису психологічного впливу на споживачів, слухачів або читачів з метою підтримки їхньої лояльності до певного суб'єкта або об'єкта, такого як людина, бренд, країна і т. д. Створення позитивних образів, які необхідні для успішної ідентифікації осіб, товарів або послуг, стало важливим інструментом у системі соціальних і ринкових відносин у другій половині двадцятого століття.

З точки зору наукового підходу, поняття «образ» було окреслене в роботах Г. Ле Бона, який описав його як «харизму», що властива певним людям та предметам. За його твердженнями, харизма являє собою специфічне впливове владнання ідеї над свідомістю людини. Основною особливістю харизми є те, що вона маскує речі в їхньому існуючому стані та може призводити до викривлення і припинення об'єктивного судження [73]. Аналізуючи цю концепцію, можна визначити окреслити певні характеристики образу, такі як домінуючі, штучні, стереотипні (шаблони).

З точки зору семіотики, образ є символічною структурою, яка звертається до людських цінностей і переконань. Е. Сепір розрізняє два види символів: довідкові та стислі. Перший використовує лексичні засоби для надання довідкової інформації та вказівок; другий тип полягає у короткому, стислому виразі ідеї або почуття, що дозволяє полегшити емоційний навантаження, будь то навмисно чи несвідомо [82]. Використання символів, що є значущими для аудиторії і які одночасно зберігають їхню семантику, сприяє взаємодії з реципієнтами та спрямовує їхні думки у певному напрямку.

Основні характеристики образу об'єкта, такі як інтенсивність та визначеність, не визначаються лише самим об'єктом, а також залежать від специфічних особливостей конкретного суспільства, в якому цей образ формується. Ці особливості включають цінності, норми, традиції, соціальні установки тощо. Образ ґрунтується на реальних об'єктивних характеристиках реальності чи об'єкта, але припускається, що його формування може бути керованим. Образ адаптується відповідно до очікувань та потреб інших осіб, підпорядковуючись ситуаційному попиту та пропозиції. Отже, він є суб'єктивним, змінним і призначеним для адаптації, а його структура і зміст

більше пов'язані не з об'єктивними властивостями, а з тим, як його сприймають та розуміють інші люди [82].

Ще однією суттєвою складовою образу є його ліквідність, тобто здатність ефективно перетворюватися на відповідну реакцію аудиторії, включаючи сприйняття, відношення, соціальну поведінку та дії [82]. Образ є динамічним і швидко реагує на змінні економічні, політичні та соціальні контексти, які впливають на «несвідомі» очікування аудиторії.

Лінгвістичною складовою образу є текст, і текст розглядається не лише як окремі «повідомлення» обмежені конкретними ситуаціями, а як постійне явище. Справжнє значення тексту полягає в тому, що він представляє собою парадигму повідомлень, які створюються адресатом залежно від його мети і завдань (стратегій і тактик). Основна роль такого тексту – це формування стійкої асоціативної реакції у людини [7].

Образ країни можна розглядати в двох варіантах:

- внутрішній (внутрішньополітичний) – сприйняття країни громадськістю всередині держави;
- зовнішній (міжнародний) – сприйняття країни іншими державами.

В залежності від спрямованості, можна виділити дві основні цільові аудиторії в перерахованих вище сферах: зовнішні та внутрішні. Зовнішня аудиторія включає іноземні органи і представників влади, іноземних інвесторів, туристів, міжнародні ЗМІ, громадян інших країн та інше. Внутрішня аудиторія спрямовані на внутрішню владу, громадян держави та інші групи всередині країни [16, с. 23].

Моделювання словесного образу здійснюється за допомогою використання ряду прийомів і методів, спрямованих на досягнення прагматичних цілей. Важливо зазначити, що техніка моделювання образу не обмежується використанням окремих методів, оскільки вона має добре обґрунтовану теоретичну основу і структуру, представлену у вигляді алгоритму, схеми або сценарію [7].

Створення образу починається з визначення мети, яка задається на рівні запланованої структури спілкування – в нашому випадку це на етапі закладання мети та структури політичної промови. Наприклад, однією з можливих структур є тема-коментар, де один образ виражається кількома коментарями. Вибір конкретної структури також може включати в себе врахування лексичних і граматичних особливостей виразу теми:

- повторення слова, що є темою всіх речень;
- повторення займенника з метою маніпуляції;
- різні типи перифраз, перетворень;
- одноразове викладення теми та смисловий розвиток коментарів [9].

Дана комунікативна структура допомагає виробити найточніший опис конкретної теми, яка створюється для формування образу. Вона дозволяє виявити додаткові компоненти, які мають значення для створення виразного образу, включаючи лексичні та семантичні аспекти.

Другий етап процесу створення образу включає роботу з лінгвопрототипом словесного образу. Прототип – це основна, початкова модель для змінених об'єктів. У контексті іміджеології – науки, що вивчає образи, прототип визначається як вихідне зображення, яке служить основою для створення образу. Іншими словами, прототип образу – це безпосередній початковий об'єкт, на основі якого будується образ, це початкова модель, майбутній «прообраз» когось або чогось [50]. Важливо відрізнити це поняття від терміну, який використовується в когнітивній лінгвістиці і вказує на абстрактний образ, який може набувати безлічі подібних форм того ж самого зразка і встановлювати його типові риси.

Наступним важливим етапом в створенні образу є аналіз суспільства та соціальної групи, на які цей образ буде спрямовано. Основний акцент робиться на їхній ментальності, ідеалах, стандартах, потребах і так далі [50]. При моделюванні образу важливо враховувати очікування аудиторії, які визначаються існуючими соціальними нормами, ситуацією всередині групи,

системою цінностей та світоглядом. В ширшому контексті, це також означає врахування національного менталітету.

Отже, аудиторію образу важливо досліджувати з лінгвокультурної точки зору. Загалом, мовні засоби впливу є універсальними, і це свідчить про те, що їх можна використовувати у будь-якій мовній культурі, але з обов'язковим попереднім аналізом та врахуванням її етноспецифічних особливостей.

Останній етап в процесі створення образу – це раціоналізація або коригування словесного образу і врахування соціальних очікувань. На цьому етапі проводиться аналіз створеного образу, а при необхідності вносяться зміни, додаються відсутні елементи і вирівнюються внутрішні компоненти словесного образу для досягнення гармонічного результату. На цьому етапі лінгвіст:

- визначає, чи співвідноситься суть образу із соціальними очікуваннями;
- «міфологізує» образ так, що його сприймають як впізнавану модель;
- визначає основні методи, які можуть бути використані при вербальній передачі образу [26].

Необхідно пам'ятати, що моделювання словесного образу має ґрунтуватися на результатах лінгвістичних досліджень і надавати практичні рекомендації щодо створення, редагування або передбачення динаміки конкретних словесних образів. Це вказує на те, що лінгвістична іміджелогія є перспективною багатопрофільною наукою, яка відповідає вимогам сучасності та надає засоби та методи для побудови ефективних соціальних відносин.

Отже, словесний образ може слугувати засобом для передачі аудиторії місії адресата, представлення конкретного об'єкта, події або особи у вигляді метафори, міфу або комунікативного ідеалу. Словесний образ розглядається як складне явище, що виникає у свідомості групи реципієнтів завдяки функції мови, розділяючи «образ» і «думку».

У цій роботі розглядається побудову образу України через один з найважливіших каналів комунікації – політичні промови.

1.6 Поняття образу, іміджу та бренду країни

Образ країни визначається її історичним минулим і потенційним майбутнім. Події, серед яких війни та революції, фактори, такі як географічне положення та багато інших також впливають на сприйняття країни і формують її образ. Цей образ визначає політичні, економічні та міжнародні перспективи країни, її вплив на світовій політичній арені та внутрішню політику. Ефективна стратегія розвитку і підвищення конкурентоспроможності країни включає створення позитивного образу. Також важливо мати брендову ідентичність, яка робить країну впізнаваною та позитивною у сприйнятті, що сприяє розвитку туризму, залученню інвестицій та інше [51].

Міжнародний імідж має важливе значення як для нових незалежних країн і країн з перехідною економікою, так і для організацій і компаній, які прагнуть зайняти вигідне місце в світі. Він є ключовим і для розвинених країн, оскільки привабливий імідж є важливим активом в сучасній конкурентній боротьбі на всіх зовнішньополітичних майданчиках. Отже, імідж країни детально аналізується, створюється, захищається та просувається на міжнародній арені [51].

Постійне ускладнення системи і характеру міжнародних відносин, а також зростаюча інформатизація суспільства роблять проблему образу та іміджу країни все більш актуальною. Образ та імідж країни завжди займали значне місце в світовій політиці і часто були важливими аргументами в прийнятті політичних рішень. У даний час імідж країни перетворюється в один з ключових чинників міжнародних відносин. Паралельно з цим процесом зростає як практичний, так і науковий інтерес до самого феномену іміджу на геополітичній арені. На сьогоднішній день образ, імідж і бренд країни відіграють ключову роль в позиціонуванні країни на світовому ринку. Сприятливий образ і імідж країни – запорука успішної діяльності будь-якої організації на світовій арені. У той же час негативний образ і імідж є перешкодами до успіху.

Як вже було зазначено в перед цим, образ країни відрізняється від іміджу. Образ країни включає в себе уявлення про країну в масовій та індивідуальній свідомості. З іншого боку, імідж або бренд країни – це спеціально

сконструйоване і розтиражоване відображення країни. Незважаючи на широке використання понять іміджу, образу та бренду країни в дослідженнях, ці терміни залишаються розмитими і часто замінюють один одного.

Імідж країни представляє собою складний комплекс взаємопов'язаних об'єктивних характеристик державної системи, таких як економічні, географічні, національні, культурні, демографічні тощо. Ці характеристики сформувалися в процесі еволюційного розвитку державності як складної багатофакторної системи світового порядку. Ефективність взаємодії між цими характеристиками визначає тенденції соціально-економічних, суспільно-політичних, національно-конфесійних та інших процесів у країні. Ця база визначає, яку репутацію країна здобуває в свідомості світової громадськості в результаті дій її суб'єктів, що взаємодіють із зовнішнім світом.

Варто відзначити, що в академічній літературі, включаючи спеціальні дослідження, часто не визначається різниця між поняттями «імідж держави» і «імідж країни», і вони використовуються як синоніми. Однак насправді, можливість їх взаємозамінності потребує окремого розгляду.

Більшість уявлень, які складають імідж країни, формуються протягом тривалого періоду. Це призводить до значної стійкості цих характеристик, які практично не зазнають суттєвих змін і можуть залишатися незмінними протягом життя одного покоління. Цей комплекс переконань про країну, сформований протягом тривалої історичної ретроспективи у свідомості самого народу, а також іноземців, можна розглядати як образ країни. Незважаючи на значну стійкість, імідж країни, так само, як будь-який інший імідж, піддається корекції: за допомогою певних засобів і технологій його можна змінювати [57].

Імідж держави включає в себе політичні владні структури, і може бути аналізований як у рамках офіційного поділу влади (імідж парламентської влади, імідж виконавчої влади, імідж судової влади), або більш деталізовано (імідж керівника держави, владних органів, правоохоронних структур, політичної еліти та державної адміністрації), іміджу економічної сфери країни, іміджу її населення тощо [57, с. 12].

Процес модифікації образу країни починається з вивчення стану її образу, а також вироблення стратегії, яка ґрунтується на ключовій кінцевій меті. Для цього необхідно визначити, куди країна має намір рухатися, як вона бачить своє майбутнє і чи відповідає ця мета історичним та культурним особливостям країни. Також важливою є оцінка наявних ресурсів, що необхідні для досягнення цієї мети. Процес визначення стратегічної мети повинен включати участь як державних органів, так і громадськості, що є ключовим елементом стратегії [51, с. 56]. Також важливо ідентифікувати та аналізувати негативні стереотипи, пов'язані з країною, і розробити стратегії для їхнього подолання.

На підставі наведених особливостей і розглянутого матеріалу можна прийти до висновку про зміст і відношення між поняттями «образ», «імідж» і «бренд» країни. Зазвичай образ країни розглядається як більш загальне поняття, що включає всі уявлення про країну. У цьому контексті імідж країни є більш конкретним поняттям, яке означає образ, який можна спрямовано змінювати. Своєю чергою, бренд країни відноситься до реалізації позитивних характеристик країни з метою отримання прибутку.

Однією з дослідниць, який детальніше вивчив це питання є Г. Джинджолія. На її думку, імідж – це думка, що має раціональний характер або емоційно забарвлена думка про об'єкт, яка виникла в сфері свідомості або підсвідомості певної групи людей на основі цілеспрямованих зусиль з метою формування образу або на основі сприйняття певних, підпорядкованих емоціям і розуму характеристик об'єкта [24]. Культурологічні дослідження більше спрямовані на вивчення саме образу країни. У той же час як імідж і бренд країни є маловивченими поняттями з культурологічної точки зору. Маркетологи, у свою чергу, в основному використовують поняття іміджу. Навіть, незважаючи на те, що вони розділяють поняття іміджу і образу, вони все одно часто не проводять меж між цими поняттями.

Загалом, імідж країни можна розділити на три типи:

1. Об'єктивний – імідж країни, що конструюється в свідомості резидентів і нерезидентів держави. Включає в себе економічний, соціальний, політичний,

культурний і інші іміджі;

2. Суб'єктивний – імідж країни з точки зору її лідера і його оточення стосовно того, якою держава здається її громадянам та уявлення резидентів про те, якою держава здається закордоном;

3. Модельований – імідж країни, який створюють професійні іміджмейкери і PR-фахівці [5].

Основною відмінністю іміджу є його вторинність щодо реального об'єкта. Імідж створює віртуальні об'єкти. Таким чином, дослідники під образом фактично мають на увазі «модельований імідж», під іміджем – «об'єктивний імідж».

Важливо підкреслити, що імідж держави – це не лише психічний образ свідомості, що відображає дійсність, а цілеспрямовано створений фахівцями віртуальний образ. Імідж держави складається з чотирьох основних компонентів, які можна розглядати як окремі рівні іміджу. По-перше, це вихідний матеріал, який попередньо обробляють з метою мінімізації негативних та максимізації позитивних характеристик. По-друге, це сама модель, яка застосовується до вже підготовленого вихідного матеріалу. По-третє, це неминучі викривлення, які вносяться каналами трансляції іміджу (передусім ЗМІ) і засобами його тиражування. І по-четверте, це результат активної власної роботи аудиторії та певного суб'єкта сприйняття, котрий конструює у своїй свідомості підсумковий цілісний імідж на основі моделі, що нав'язується, але з урахуванням власних уявлень. Імідж держави як її образ, що конструюється цілеспрямовано, має два основні об'єкти: суспільство всередині країни і світову спільноту. Цілком очевидно, що кожна держава потребує позитивного політичного іміджу, який сприятиме її соціально-економічному та політичному розвитку й розширенню зав'язків із зовнішнім світом.

П. Петров визначає декілька груп факторів, що впливають на формування іміджу. До першої групи він відносить: природно-ресурсний потенціал, національне та культурне надбання, постійні геополітичні фактори, історію країни, форма держави. До другої групи соціологічних факторів впливу –

зараховує соціально-психологічний настрій у суспільстві, форми суспільно-політичної інтеграції народу, структуру, характер та принципи діяльності суспільно-політичних об'єднань, морально-етичні аспекти розвитку суспільства. До третьої – інституційні фактори: стійка економіка, яка оцінюється комплексом показників динаміки валового внутрішнього продукту, рівнем доходів на душу населення, об'ємом інвестицій, що залучаються, гарантією прав та свобод суб'єктів економічної діяльності, правовий простір країни та його відповідність до світових норм, ефективність державного регулювання у всіх сферах [40, с. 92].

О. Щурко виділяє низку вимог, що висуваються до образу країни: синтетичність (використання в плануванні символів), правдоподібність (виявлення найбільш значущих переваг держави), образ країни повинен виступати якимось посередником між державою та міжнародним співтовариством [59, с. 24].

Згідно з поглядом О. Щурка, формування образу країни визначається його особливостями. Цей образ базується на трьох рівнях суспільної свідомості: міфологічному, стереотипному та предметному. Зокрема, для створення зовнішньополітичного образу країни важливим є стереотипний рівень. Люди легко приймають узагальнені та упереджені характеристики при оцінці великих груп людей, і ця категоризація залишається стійкою протягом тривалого періоду – в політичних промовах це часто реалізується через маніпулятивний характер висловлювань. Хоча стереотипні судження і можуть зазнавати змін у залежності від соціальних, політичних або економічних трансформацій, цей процес відбувається дуже повільно.

Щодо спрямувань комунікацій країни на міжнародній арені, виділяють такі аспекти: дипломатична діяльність, реклама національних брендів, збільшення інвестиційної привабливості, розвиток туризму та культурна експансія [59, с. 82]. Політичні промови ми можемо віднести до дипломатичної діяльності.

Створення образу будь-якої країни відбувається одночасно на двох рівнях: офіційному та приватному. Серед "жорстких" методів формування образу країни можна визначити відкриту пропаганду досягнень та рекламу переваг власного

способу життя. У випадку «м'якого» моделювання, коли комунікації ґрунтуються на природньому інтересі освічених осіб до вивчення особливостей іншої країни, особливу роль відіграє приватний рівень [59].

Т. Грінберг визначає універсальний алгоритм для формування зовнішньополітичного іміджу держави, який включає три основні етапи. Перший етап або оцінка ситуації – передбачає проведення досліджень і аналізу, зосереджених на визначенні потреб аудиторії та вивченні параметрів іміджу, а також поточного образу суб'єкта у різних аудиторіях. Другий етап – позиціонування – включає пошук та демонстрацію унікальних переваг об'єкта серед інших об'єктів, наприклад, його відмінність для цільової аудиторії або протиставлення конкурентам. Останній етап – взаємодія із засобами масової інформації – включає стратегії просування характеристик іміджу через роботу з медіа [40, с. 93].

Вивчаючи структуру формування образу країни, підтримуємо думку Н. Хазратової, що виділяє різні категорії, зокрема:

1. Персональний образ державних лідерів та імідж публічної дипломатії.
2. Політичний імідж.
3. Інвестиційну привабливість.
4. Образ національних товарів.
5. Туристичний образ країни [51, с. 31].

Я. Федорів вважає, що вивчаючи формування образу країни, необхідно давати оцінку наступним його елементам:

1. Географічні характеристики країни.
2. Культурний потенціал.
3. Історичний компонент.
4. Етнічна складова.
5. Персональний імідж державних лідерів та імідж публічної дипломатії;
6. Політичний імідж;
7. Інвестиційна привабливість;
8. Імідж національних товарів;

9. Туристичний імідж [49, с. 30].

Із цього приводу О. Щурко зазначає, що міжнародний образ країни виконує кілька базових функцій:

- соціокультурної та політичної ідентифікації, що дозволяє аудиторії ототожнювати образ країни з певною політикокультурною традицією;
- ідеалізація образу шляхом забезпечення позитивного інформаційного поля навколо держави;
- інформативно-комунікаційну: дає змогу підтримувати конструктивний діалог з іншими державами на міжнародній арені [59, с. 56].

Підбиваючи підсумок, можна виокремити ключові риси поняття «образ країни»:

- Образ країни є абстрактним і опосередкованим, але водночас пов'язаним з конкретною територією та уявленням про реальність. Він формується в контексті культури та національної ідентичності, враховуючи як зовнішні, так і внутрішні аспекти держави.
- Образ країни складається з різноманітних приватних образів, що охоплюють політичні, соціальні, економічні, когнітивні, ментальні, екологічні та інші аспекти. Ці образи представляють конкретні локальні контексти та визначають змістовне наповнення іміджу країни та її регіонів.
- Образ країни постійно змінюється через особливості розвитку суспільства і піддається постійному ускладненню.
- Образ держави виявляється у гармонійному поєднанні природи, культури та господарської діяльності. Він також включає інтерпретацію духовного наповнення та культурної спадщини суспільства, яке сприймається як громадянами власної країни, так і громадянами інших країн.
- Образ держави пов'язаний з подіями життя та враховує найстійкіші показники типових форм і методів життєдіяльності громадян і соціальних груп.

Дослідження образу країни у контексті функціонування політичного дискурсу займаються аналізом особливостей впливу політичного дискурсу на сприйняття певної держави. Образ країни, який створюється політичним

дискурсом, перш за все, спрямований на вплив на аудиторію з метою зміни її уявлень про країну. Іншими словами, формування образу країни через політичний дискурс визначається взаємодією різних суб'єктивних впливів. Навіть на етапі формування психічного образу виявляються структури, які визначають параметри відображення об'єкта реальності. Цей процес сприйняття опосередковується такими характеристиками, як ціннісні орієнтири, архетипи, політичні та особистісні переконання. У медіапросторі під впливом факторів, таких як особиста позиція політичного діяча, його політична орієнтація, а також аксіологічні установки суспільства, відбувається подальша трансформація об'єкта в свідомості людини.

1.7 Роль стилістичних засобів у формуванні образу країни

Соціально-політичні події тісно пов'язані з інформаційно-комунікаційними процесами, які мають велике значення в сучасному суспільстві. На сьогодні, влада не обов'язково належить тим, хто має гроші, а радше тим, хто контролює інформацію. Політичний образ в сучасному світі залежить від взаємодії між громадянами та політичними діячами, і ця взаємодія є вирішальною в процесі сприйняття держави [26]. Політичні промови стали одним з головних інструментів для цілеспрямованого формування привабливого та вигідного образу держави в очах цільової аудиторії.

Для впливу психологічне сприйняття того чи іншого образу реципієнтом використовуються різноманітні методи формування іміджу, включаючи лінгвістичні. Аналіз «образу країни» в політичних виступах проводиться з використанням мовлення, яким оперують спікери, що включає в себе лінгвістичні засоби, які використовуються для підтримки чи протидії державній політиці конкретної країни у в контексті різноманітних внутрішніх та міжнародних питань [36].

У політичній мові, яка характеризується великою концентрацією інформаційної складової, зазвичай спостерігається використання загальноприйнятих та авторських скорочень [27]. Політичний дискурс часто

включає посилання та цитати з точною вказівкою джерел. Також він багатий цитатами відомих осіб, які є доцільними в контексті окремої промови. У політичній мові часто зустрічаються власні назви, такі як імена осіб, назви народів, країн, географічних об'єктів, установ, періодичних видань, культурно-історичних об'єктів, а також прикметники, утворені від прізвищ [36]. Ці вирази можуть мати вказівку на конкретну персоналію або загально характеризувати певне явище чи об'єкт.

Мова політики відзначається різноманітністю стереотипних виразів. Лексика політичних текстів, статей та доповідей зазвичай має сухий стиль через використання численних стереотипних фраз та виразів, є абстрактною, піднесеною та узагальненою [27].

У сфері політичного дискурсу також спостерігаються творчі авторські висловлювання, які проявляються у створенні нових термінів. Особливу увагу привертають новоутворення в лексиці. Наукові дослідження політичних процесів та тенденцій сприяють виникненню нових термінів та введенню нових понять у галузі. У політичному мовленні часто зустрічається велика кількість новоутворень, запропонованих самими політиками [27].

Однією з особливостей лінгвостилістики політичних текстів є використання емоційної та оцінної лексики. Оцінна лексика, зокрема вираження оціночної інформації за допомогою відповідних лексичних одиниць, є засобом реалізації основних функцій політичного дискурсу, таких як інформування та вплив на реципієнта [43]. При цьому потенціал впливу конкретних лексичних одиниць виявляється в контексті відповідно до намірів відправника повідомлення.

Емоційний вплив у політичних виступах реалізується через використання різних тропеїчних та аранжувальних засобів, таких як епітети, метафори, ідіоми, антитези, паралельні конструкції, порівняння, гіпербола, алюзія, риторичні питання та інші [43]. Особливою експресивністю та переконливістю промова політиків додає використання лексичного повтору, коли ті самі слова чи конструкції повторюються в межах речення. Цей мовний прийом, особливо в англійському політичному дискурсі, сприяє не лише політичній маніпуляції,

структуризації висловлювань, а й формуванню образу політика, який відповідає очікуванням.

«У літературі та мовленні фігура мови (її також називають стилістичним прийомом або риторичним прийомом) – це використання будь-якої з безлічі прийомів для надання допоміжного значення, ідеї чи почуття» [62, с. 322]. Використання стилістичних фігур відбувається шляхом модифікації звичного чи очікуваного порядку слів, модифікації граматичної будови тексту. Риторичний ефект, отриманий в результаті перегрупування порядку слів, впливає на його естетичну привабливість. Стилiстичнi фiгури викликають реакцiю аудиторiї, оскільки трансформація очікуваних значень слів привертає увагу слухачів.

Всі стилістичні засоби можна поділити на тропи та стилістичні фігури.

Троп – прийом (засіб) виразності, заснований на перенесенні значення і, в результаті, на суміщенні смислів в одній і тій же формі. Слово, словосполучення, пропозиція, які називають який-небудь предмет, явище, ситуацію, використовуються для позначення іншого предмета, явища, ситуації. Фігура мови (стилiстична фiгура, риторична фiгура) – прийом (засiб) виразностi, заснований на положеннi одиниць у тексті [32, с. 117].

Метафора вважається головною фігурою, яка «відіграє центральну роль у конструюванні соціальної та політичної реальності» [65, с. 213–241]. Метафора – це перенесення імен на основі асоційованої подібності між двома об'єктами. Таким чином центральною, центральною є подібність, заснована на одному або кількох загальних семантичних компонентах. І чим ширший розрив між асоційованими об'єктами, тим яскравішою і більш несподіваною, тим виразнішою є метафора.

Політики часто використовують концептуальну метафору у своїх висловлюваннях, тим самим впливаючи на формування образу країни. У сучасній лінгвістиці інтенсивно розвивається теорія концептуальної метафори, яка була вперше представлена Дж. Лакоффом і М. Джонсоном у «Метафори, якими ми живемо» [76].

Згідно з основними принципами цієї теорії, метафора розглядається не як

літературний троп, призначений для прикраси тексту та покращення його характеристики образності. Замість цього, метафора розглядається як засіб мислення. У цьому контексті метафора означає сам результат, отриманий під час когнітивної операції – порівняння двох різних концептуальних сфер, одна з яких є добре відомою і зрозумілою, а інша – новою для слухача. У категорію метафор включається різноманітний лексичний матеріал, такий як метонімії, порівняння, фразеологізми, які широко використовуються в текстах політичних промов.

Механізм сприйняття лінгвістичного образу країни, який представлений узагальнено, ґрунтується на здатності мозку запам'ятовувати та зберігати окремі мовні образні конструкції чи фрагменти, які формують тематичні групи або образи. Кожній такій групі у мовній пам'яті відповідає конкретний лінгвістичний інструментарій.

Метафора в політичному тексті вважається найефективнішим засобом вираження емоцій та переконання. Дж. Лакофф стверджує, що реципієнт сприймає метафору несвідомо, що дозволяє впливати на його психіку на рівні, що виходить за межі свідомості [76]. Він вказує на те, що метафора, включаючись в систему образів для пропаганди ідей, формує символічний простір суспільства та сприяє формуванню колективних уявлень та ідеологічних концепцій. У політичному дискурсі політична метафора виконує специфічну інтерактивну роль, згладжуючи загострені політичні висловлювання, які стосуються суперечливих питань. Це досягається завдяки образності метафори, яка дозволяє мінімізувати відповідальність за можливе буквальне трактування слів. Оскільки політична метафора викликає асоціації з загальними знаннями, вона створює спільну основу для комунікації, допомагаючи адресанту ефективніше впливати на свідомість адресата з приводу неоднозначних політичних питань [80]. Успішні метафори викликають емоції та залишають тривале враження в пам'яті людей.

Таким чином, для політичного дискурсу характерні такі лінгвостилістичні особливості:

– професійна політична термінологія; – чисельні запозичення, головним чином з

латинської та французької мов; – «піднесенні» книжкові слова, кліше та штампи, необразні стійкі фрази; – загальноприйняті та авторські скорочення; – посилання та цитати; – власні імена; часто зустрічаються прикметники, утворені від прізвищ; – авторські художньо-творчі елементи, які зводяться до створення нових термінів; – новоутворення в лексиці; – запровадження нових понять та нової термінології; – неологізми; – емоційна та оцінна лексика; – різні тропічні та аранжувальні засоби виразності; – прийом лексичного повтору; – ідеологеми.

Висновки до розділу 1

Дискурс визначають як складну мовленнєву взаємодію між мовцем і слухачем. Визначальним у питанні надання характеристики типу дискурсу є: текст повідомлення, ситуативний контекст, самі мовець та слухач та позамовні фактори.

Дискурс-аналіз виділяє політичний дискурс як окремий тип дискурсу, до якого залучені всі учасники політичного процесу. Його мовним проявом є текст, що є результатом складної ідеологічно сконструйованої єдності комунікативної поведінки, прагматичних, політичних, соціокультурних та психологічних факторів. Політичний дискурс також виконує певні функції, серед яких: комунікативна, функція переконання, конструювання, експресивна функція, інформаційна, емотивна, функція прогнозування, фатична та естетична функції.

В межах політичного дискурсу виділяється політична промова, що є заздалегідь підготовленим виступом із гострою політичною спрямованістю. Особливостями політичної промови є те, що вона готується спеціально навченою людиною – спічрайтером, вона є доступною для широкого загалу. Політичні промови часто виконують маніпулятивну функцію та весь виступ має на меті прагматичну ціль схилити на свій бік думку аудиторії.

Образ як категорія лінгвістики визначається реальними характеристиками об'єкта, але він також може бути модифікований мовними засобами. Створення певного образу починається з визначення кінцевої мети, що у випадку політичної промови вважається елементом прагматичної цілі промови. Після визначення

кінцевої мети, образ наділяють за допомогою певними характеристиками за допомогою лексикостилічних засобів.

Образ, імідж та бренд країни – це три поняття, які співіснують в різних сферах інформаційної діяльності, але часто вживаються синонімічно. Варто зазначити, що під поняттям «образ» зазвичай розуміють уявлення про країну в масовій свідомості, а бренд та імідж виступають як спеціально сконструйовані та розтиражовані відображення країни. Імідж держави можна розділити на об'єктивний, суб'єктивний та модельований. Структура, що визначає складові, що впливають на формування образу країни, містить: персональний образ державних лідерів, політичний імідж держави, інвестиційну привабливість, туристичний образ, образ національних товарів тощо.

Роль стилістичних засобів у формуванні образу країни напряду пов'язана з їх функціями, та прагматичними цілями промови та процесом моделювання образу. Метафора в політичному тексті є одним з найпродуктивніших засобів переконання та модифікації образу. Зокрема, для політичного тексту характерні: аллюзія, повтор, порівняння та риторичні запитання та інші стилістичні засоби.

РОЗДІЛ 2

ЛІНГВОСТИСЛІСТИЧНІ ЗАСОБИ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ ЯК ЗАСІБ
ФОРМУВАННЯ ОБРАЗУ УКРАЇНИ

2.1 Роль метафори у формуванні образу України

У політичному мовленні широко використовується стилістичний інструмент – метафора. Цей засіб не лише привертає увагу слухачів, але й сприяє значному впливу на масову свідомість, враховуючи не лише свідомі, а й несвідомі аспекти психіки [32, с. 47]. Важливою характеристикою даного стилістичного засобу є ефект переконання аудиторії, навіювання бажаного сприйняття окремих образів.

Яскравим прикладом використання метафори є наступний приклад:

(1) *So, may God protect the brave Ukrainian defenders of their country who keep the flame of liberty burning brightly as we can* [96] ‘Тож нехай Бог береже відважних українських захисників своєї країни, які, як можуть, підтримують вогонь свободи.’

У прикладі (1) свобода (*liberty*) порівнюється з вогнем (*flame*), образ України завдяки такому метафоричному впливу наділяється характеристикою захищеної Богом країни, що у своїй боротьбі підтримує свободу наче вогонь.

Метафори дозволяють політикам звести складні концепції та абстрактні ідеї в більш конкретні та пов’язані образи. Це робить повідомлення більш доступним для широкої аудиторії та полегшує розуміння. Продовжуючи думку, Джо Байден у тій же промові використовує наступну метафору полум’я свободи (*flame of liberty*) та сили темряви та панування (*forces of darkness and dominion*):

(2) *May Ukraine’s Independence Day be a reminder that the forces of darkness and dominion will never extinguish the flame of liberty that lives in the heart of free people everywhere* [102] ‘Нехай День Незалежності України буде нагадуванням про те, що сили темряви та панування ніколи не погасять полум’я свободи, яке живе в серцях вільних людей усюди’.

Окрім повторення уже використаної раніше метафори, що можна охарактеризувати як елемент певного навіювання власної думки аудиторії, спікер порівнює російську військову машину з «силами темряви та панування», до протиставляє Україну та праведну оборону загарбницьким намірам агресора.

Образ українського народу, який є складовою більш загального образу України також має певні характеристики в промовах англійськомовних політиків. Під час зустрічі з українськими біженцями в Польщі Джо Байден висловив захоплення їхньою силою та рішучістю та витримкою, сказавши

(3) *You're the backbone of steel. You're the spine of Ukraine. And you're going to be the reason why Ukraine will prevail* [103] 'Ви – сталевий хребет. Ви – хребет України. І саме завдяки вам Україна переможе'.

Під час одного з оголошень чергового пакета військової допомоги Україні, Байден використав таку метафору, як рубежі свободи (*frontlines of freedom*):

(4) *These weapons and equipment will go directly to the front lines of freedom in Ukraine* [95] 'Ця зброя та спорядження підуть безпосередньо на передові рубежі свободи в Україні' що розвиває і надалі його впевненість в тому, що Україна являється фронтом свободи.

Складовою частиною образу України сучасності можна вважати збройних конфлікт з Росією, що дозволяє включити деякі метафори опису воєнних дій, наприклад:

(5) *This is a dark hour in European history. But even in the darkest of hours, light prevails* [101] 'Це темна година в європейській історії. Але навіть у найтемніші години світло перемагає'.

Вже традиційне порівняння боротьби зі світлом (*light*), а агресії з темрявою (*darkness*) реалізовує маніпулятивний ефект, що є грає традиційних християнських уявленнях про створення світу з темряви і підкріплює образ праведності війни у слухачів.

Ще одна метафора війни, використана в після перших місяців повномасштабного вторгнення:

(6) *Putin's invasion of Ukraine has been a test of the free world. A test of our*

resolve, our unity, our strength. And we have passed that test. [101] ‘Вторгнення Путіна в Україну стало випробуванням для вільного світу. Випробуванням нашої рішучості, нашої єдності, нашої сили. І ми пройшли це випробування.’

Використання метафори випробування (*a test of the free world*) протиставляє вільний світ автократіям, а відданість, єдність та силу, що цей вільний світ проявив, спікер виділяє як складові успішного проходження тесту, що визначає подальшу долю демократій.

Цілу низку метафор можна виділити в березневих промовах, що проголошувались після того, як було зрозуміло, що України вистояла перші тижні вторгнення, коли у англійськомовних політиків з'явилась потреба в переконанні публіки у доцільності виділення коштів на її підтримку. Створюючи яскраві порівняння, метафори викликають сильні емоції у слухачів. Таке емоційне залучення може призвести до збільшення підтримки ідей і політичних ініціатив лідера. Серед них:

(7) *Ukraine is the wall that stands between democracy and chaos, Ukraine is the beacon of hope for all who believe in freedom, Ukraine is the heart of Europe* [102] ‘Україна – це стіна, яка стоїть між демократією і хаосом, Україна – це маяк надії для всіх, хто вірить у свободу, Україна – це серце Європи’.

Україна, образ якої ототожнюється зі стіною (*the wall*), маяком надії (*beacon of hope*) та серцем Європи (*heart of Europe*) постає як об'єкт зобов'язань не тільки формальних, але й моральних.

Політики можуть використовувати метафори, щоб окреслити питання певним чином, формуючи суспільне сприйняття та впливаючи на те, як люди розуміють ситуацію. Це може бути потужним інструментом для просування їхнього порядку денного. Характеристика часового виміру збройної агресії, через яку проходить Україна, виражена метафорою свобода – це вогонь (*freedom is a fire*):

(8) *Freedom is a fire that must be kept burning.* [94] Свобода – це вогонь, який треба підтримувати.

Мовець акцентує увагу на необхідності довготривалої підтримки України.

(9) *Putin is banking on us losing interest* [96] ‘Путін робить ставку на те, що ми втратимо інтерес’.

У фрагменті (9) промови Дж. Байдена ми бачимо переносне ставки (*banking on*) на втрату інтересу, що насправді означає припинення подальшої підтримки України союзниками.

Не однією тільки військовою тематикою обмежується використання метафор в промовах англійськомовних політиків. Під час алокації частини коштів на економічну підтримку Україні, Джо Байден порівняв насіння майбутнього (*seeds of future*) з майбутніми перспективами держави:

(10) *We're planting the seeds of Ukraine's future. Today, we can water them and in time the Ukrainian people will harvest them* [96] ‘Ми саджаємо насіння майбутнього України. Сьогодні ми його поливаємо, а з часом український народ збере врожай’.

Відбудова України в його розумінні це довготривалий процес, який подібно вирощуванню зерна потребує послідовного підходу.

(11) *Our task must be to build tomorrow today* [96] ‘Наше завдання має полягати в тому, щоб будувати завтрашній день сьогодні’

У прикладі (11) розбудова умовного «завтра» (*build tomorrow*) відображає бажання мобілізувати аудиторію на певні кроки підтримки України вже зараз.

Під час конференції присвяченої відновленню Україні була використана метафора житниця Європи (*breadbasket of Europe*):

(12) *It was the breadbasket of Europe, exporting millions of tonnes of food and grain each month* [101] ‘Це була житниця Європи, яка щомісяця експортувала мільйони тонн продовольства і зерна’

У прикладі (12) ця метафора стала уже своєрідною візитною карткою України в світі, але використання минулого часу ставить під питання подальший статус України як великого постачальника зернових.

Урсула фон дер Ляєн під час свого виступу перед Верховною Радою України восени 2023-го року назвала будівлю українського парламенту будинком української демократії (*house of Ukrainian democracy*):

(13) *It is such an honour to address you in this house of Ukrainian democracy* [102] ‘Для мене велика честь виступати перед вами в цьому будинку української демократії’.

Вона підкреслює той факт, що Україна є членом когорти демократичних країн.

2.2 Роль метонімії у формуванні образу України

Як і метафори, метонімії з часом можуть стати інструментом для збагачення словникового запасу мови, навіть якщо вони втрачають свою початкову оригінальність. Однак спосіб їх створення відрізняється. На відміну від метафор, які спираються на подібність між двома поняттями, метонімії ґрунтуються на суміжності, тобто їх створення виникає внаслідок тісного зв'язку між двома об'єктами чи явищами [32, с. 50]. Цей зв'язок дозволяє передавати імена без необхідності використання спільного семантичного компонента між залученими словами.

Асоціюючи певні символи чи предмети з ширшими поняттями, метонімія може викликати сильні емоції та реакцію в аудиторії. Частим прикладом є перенесення образу будівлі або міста на владу, що там засідає, наприклад:

(14) *and those who continue still to root out Kremlin's efforts to corrupt, coerce, and control* [94] ‘і тих, хто продовжує протистояти спробам Кремля корумпувати, примушувати і контролювати’.

У прикладі (14) зусилля Кремля (*Kremlin's efforts*) означають зусилля російської влади. Інший приклад:

(15) *The White House sending powerful messages of unwavering support to Kyiv* [96] ‘Білий дім надсилає потужні сигнали непохитної підтримки Києву’.

Білий дім (*the White House*) та Київ (*Kyiv*) в прикладі (15) репрезентують американського та українського президентів відповідно та виконавчі гілки влади держав. Образ України в цьому прикладі отримує характеристику країни, що користується підтримкою партнерів.

Борис Джонсон в перші дні після повномасштабного вторгнення заявив:

(16) *The West must unite against Putin's aggression* (94) 'Захід має об'єднатися проти агресії Путіна'.

Захід (*the West*) в цьому випадку символізує спільноту західних держав, що підтримують Україну.

Стратегічно використовуючи метонімію, політики можуть впливати на те, як громадськість розуміє та сприймає певні проблеми чи події. Певні побоювання щодо можливого переростання конвенційного збройного конфлікту в ядерну війну також присутні серед англійськомовного політичного дискурсу.

(17) *The problem here is that there will always be some uncertainty about how quickly things can get out of control. But we don't want the smoking gun [after a shot] to be a mushroom cloud* [93] 'Проблема полягає в тому, що завжди буде існувати певна невизначеність щодо того, як швидко ситуація може вийти з-під контролю. Але ми не хочемо, щоб пістолет, що димить [після пострілу] перетворився на грибку хмару'.

У прикладі (17) можна простежити метонімію хмара у формі гриба (*mushrooms cloud*), що означає «ядерний вибух».

Вдало використовуючи метонімію, політичні діячі можуть впливати на те, як громадськість розуміє та сприймає певні проблеми чи події.

(18) *The ruins of Mariupol stand as a testament to Russian brutality* [102] 'Руїни Маріуполя є свідченням російської жорстокості'.

У прикладі (18) метонімія використовує зруйноване місто Маріуполь (*the ruins of Mariupol*) як символ руйнівного впливу війни, формуючи образ України як нації, яка глибоко вражена конфліктом і потребує реконструкції та відновлення.

Ці приклади демонструють, як політичний дискурс використовує метонімію для формування суспільного сприйняття України та її народу. За допомогою вибору конкретних лексичних одиниць політики можуть зобразити Україну як націю, що бореться за свою свободу та суверенітет, жертву агресії, символ опору проти тиранії, стійкий і рішучий народ. Ці зображення відіграють вирішальну роль у мобілізації підтримки України та формуванні глобального наративу

навколо війни.

2.3 Роль епітетів у формуванні образу України

Епітет, є таким же поширеним, як і метафора у політичних промовах. Епітет виражає ознаки предмета, як існуючі, так і уявні. Його основною ознакою є емоційність і суб'єктивність: характеристика, яка надається об'єкту для його кваліфікації, завжди вибирається самим мовцем. Оскільки наше мовлення онтологічно завжди емоційно забарвлене, можна сказати, що в епітеті на перший план висувається емотивне значення слова, а денотаційне значення відходить на другий план [32, с. 53].

Ціла серія епітетів в промовах англійськомовних політиків формують образ України як країни, захисники якої мають непідкорний дух (*unconquerable spirit*) та волю на фоні протистояння тиранії.

(19) *The unconquerable spirit of the Ukrainian people will prevail* [94]

‘Непідкорний дух українського народу переможе’;

(20) *The unbreakable will of the Ukrainian people* ‘Незламна воля українського народу’.

Борис Джонсон у своєму зверненні до українського парламенту дав таку характеристику спротиву українського народу:

(21) *Even in the parts of Ukraine that were temporarily captured, your populations, your indomitable populations turned out to protest, day after day* [94]

‘Навіть у тих частинах України, які були тимчасово захоплені, ваше населення, ваше незламне населення виходило на протести день за днем’.

У прикладі (21) акцент ставиться на тому, що території захоплені тимчасово, а населення на них не підкорюється (*indominable populations*) та протестує.

Епітети можна використовуватись для мотивації та мобілізації прихильників, апелюючи до їхніх емоцій та почуття ідентичності. Вони також можуть створювати відчуття терміновості та заохочувати до дій, таких як підтримка певних ініціатив, участь в акціях тощо. Декілька з таких прикладів епітетів був використаний під час візиту Байдена до Києва під час

повномасштабного вторгнення, де стоячи поруч з Зеленським, він описав український народ:

(22) *Your unbending spirit is the beating heart of Europe, your unwavering commitment is the lifeblood of democracy, and your courageous fight for freedom will echo throughout the ages* [90] ‘Ваш незламний дух є серцем Європи, ваша непохитна відданість є джерелом життя демократії, а ваша відважна боротьба за свободу лунатиме у віках’.

Ці епітети позиціонують Україну як важливу частину європейської ідентичності не лише географічно, а й з точки зору її цінностей (*unwavering commitment*) та духу. Це свідчить про те, що дана боротьба (*courageous fight*) – це не лише боротьба України, а й боротьба за майбутнє континенту та за його межами.

Епітети, що надають образу об’єкта негативного характеру використовуються для делегітимізації опозиційних партій, рухів чи окремих осіб, дій інших держав. Англійськомовні політики у своїх промовах часто торкаються опису агресора, його несамовитої жаги (*craven lust*) та його дій, яким протистоїть Україна:

(23) *President Putin’s craven lust for land and power* [95] ‘Несамовита жага президента Путіна до землі та влади’;

(24) *The despicable actions of Russia in Ukraine are a direct assault on the core values of the free world. We must stand united against this tyrannical regime* [96] ‘Мерзенні дії Росії в Україні є прямим нападом на основні цінності вільного світу. Ми повинні об’єднатися проти цього тиранічного режиму’.

Образ України, що протистоїть тиранічному режиму, відстоюючи фундаментальні цінності вільного світу має позитивну характеристику і дозволяє їй розраховувати підтримку.

Епітети можна використовувати для створення почуття спільної ідентичності та приналежності серед прихильників. Використовуючи конкретні маркери та гасла, політики можуть сприяти соціальній єдності та заохочувати групову солідарність, що може бути корисним для мобілізації підтримки та

досягнення політичних цілей. Урсула фон дер Ляєн в одному зі своїх виступів наголосила, що

(25) *The European Union will not tolerate Putin's brutal tactics and blatant disregard for international law. We will continue to support Ukraine until it emerges victorious* [104] ‘Європейський Союз не буде миритися з брутальною тактикою Путіна та кричущою зневагою до міжнародного права. Ми продовжуватимемо підтримувати Україну, доки вона не переможе’

У прикладі (25) політикіня створює образ України за допомогою таких епітетів, як переможна (*victorious*), та «та, що протистоїть брутальним тактикам (*brutal tactics*) та відвертому нехтуванню (*blatant disregard*) міжнародним правом», що своєю чергою має впевнити слухача в доцільності подальшої підтримки України.

Схожі мотиви можна помітити у висловах Ненсі Пелосі:

(26) *The inspiring bravery of the Ukrainian people in the face of unimaginable suffering is a testament to the human spirit. We must continue to provide them with all necessary support* [100] ‘Відвага українського народу, що надихає перед обличчям неймовірних страждань є свідченням людського духу. Ми повинні продовжувати надавати їм всю необхідну підтримку’.

Нестерпні страждання (*unimaginable suffering*), та надихаюча хоробрість (*inspiring bravery*) українського народу, також є частиною маніпулятивного ефекту, що має на меті на модифікацію громадської думки громадян США.

У День Перемоги в Європі Байден віддав шану українцям і ветеранам Другої світової війни, підкреслюючи їхній дух опору. Наприклад:

(27) *Their courage, their sacrifice, their unwavering resolve – it's the same spirit that we see today in the Ukrainian people fighting for their freedom* [94] ‘Їхня мужність, їхня жертвовність, їхня непохитна рішучість – це той самий дух, який ми бачимо сьогодні в українському народі, що бореться за свою свободу’.

Цей епітет встановлює зв'язок між нинішньою боротьбою українців та історичною боротьбою проти тиранії. Він підкреслює, що українці отримали у спадок мужність і рішучість і їхня рішучість така ж сильна (*unwavering resolve*),

як і рішучість минулих героїв:

(28) *Their ironclad resolve, their unity, their determination – it's truly inspiring* ‘Їхня залізна рішучість, згуртованість, цілеспрямованість – це справді надихає’;

(29) *Ukraine is unbroken, unbowed, and unconquered, proving that nothing can dim the flame of liberty that burns in the heart of free people* [93] ‘Україна незламна, непохитна і непідкорна, доводить, що ніщо не може пригасити полум’я свободи, яке горить у серці вільного народу’.

Цей потрійний епітет підкреслює незламність, непохитність та непідкорність (*unbroken, unbowed, and unconquered*) жителів України перед викликами воєнного часу.

(30) *In the face of the Putin regime's brutal war machine, the Ukrainian people have become defiant heroes, inspiring the world with their courage. They are standing up for freedom and democracy against a tyrant who seeks to impose his will by force* [99] ‘Перед обличчям жорстокої військової машини путінського режиму український народ став зухвалим героєм, який надихає світ своєю відвагою. Вони виступають за свободу і демократію проти тирана, який прагне нав’язати свою волю силою’

Використання таких епітетів, як зухвалі герої (*defiant heroes*) додає образу українського народу та образу самої України характеристики праведної війни, що надихає інших учасників загальносвітового політичного процесу.

Епітети можна використовувати для створення пам’ятних слоганів і крилатих висловів, які узагальнюють певне політичне повідомлення чи виборчу платформу. Ці фрази легко запам’ятовуються слухачами, допомагаючи поширювати обізнаність та зміцнювати політичні позиції спікера. Борис Джонсон у численних свої промовах, присвячених подіям в Україні, використовує епітет «неспровокована» (*unprovoked*) та «варварська» (*barbaric*) для характеристики війни:

(31) *Putin has unleashed a barbaric and unprovoked war on Ukraine* [94] ‘Путін розв’язав варварську і спровоковану війну проти України’.

Характеристика образу «неспровокована війна» (*unprovoked war*) є темою

численних спекуляцій і часто використовується як елемент маніпуляції з метою схилення на свій бік потенційних противників підтримки України.

Окремою категорією епітетів можна виділити ті, що стоять в сфері та українських військових зокрема.

(32) *Your military is a lean, mean fighting machine. They're punching above their weight, and they're doing it with grit, determination, and skill* [98] ‘Ваша армія – це струнка, жорстока бойова машина. Вони б'ють вище своєї вагової категорії, і роблять це із завзяттям, рішучістю і майстерністю’.

Епітет у прикладі (32) підкреслює дієвість та жорстокість (*lean, mean*) українських військових, незважаючи на боротьбу проти сильнішого супротивника. Він викликає образи спритності, винахідливості та незламного бойового духу. Під час зустрічі з українськими військовими Джо Байден високо оцінив їх безстрашна спритність і гострий розум (*intrepid agility and sharp wit*), заявивши:

(33) *Your intrepid agility and sharp wit have made you masters of adaptation, outmaneuvering and outsmarting your opponents.* [90] ‘Ваша безстрашна спритність і гострий розум зробили вас майстрами пристосування, маневрування, що дозволяє вам перехитрити своїх опонентів’.

2.4 Роль гіперболи у формуванні образу України

Гіпербола – образний інструмент для посилення емоційної виразності в політичному дискурсі. Гіпербола, що є наріжний камінь образної мови, використовує навмисне перебільшення, щоб підвищити емоційний вплив висловлювання та вплинути певним чином на аудиторію. Подібно до епітета, вона підкреслює емоційний намір мовця, висуваючи на перший план суб'єктивне значення, пов'язане з описуваним об'єктом [32, с. 55]. Оратор вдається до гіперболи як засобу посилення чи то кількісних, чи то якісних аспектів сутності, яку описує.

Гіперболічні висловлювання можуть бути шокуючими або несподіваними, що призводить до підвищення концентрації уваги та залучення аудиторії. Це

дозволяє політикам справлятися з інформаційним перевантаженням та забезпечити, щоб їхнє повідомлення було почуте.

(34) *Putin thought he could break you. He had underestimated the consequence of taking on Ukrainian people. From your children to your grandparents, I've never seen so much courage exhibited by civilians [91]* ‘Путін думав, що зможе вас зламати. Він недооцінив наслідки нападу на український народ. Від ваших дітей до ваших бабусь і дідусів, я ніколи не бачив стільки мужності, яку демонструють цивільні’

Гіпербола у прикладі (34) підкреслює надзвичайну хоробрість звичайних українців перед обличчям надзвичайної ситуації. Під час одного з брифінгів Джо Байден використав ще один приклад гіперболи, що підкреслити хоробрість українського народу:

(35) *The Ukrainian people have shown more courage in the last 575 days than most of us will ever see in our lifetimes [91]* ‘За останні 575 днів український народ продемонстрував більше мужності, ніж більшість з нас побачить за все своє життя’.

Гіперболу можна використовувати для виділення важливих питань та аргументів, роблячи їх більш впізнаваними та впливовими. (36) *Instead, Russia is seeking more weapons from Iran and North Korea...It would be like...a bank robber going back to the scene of the crime to get more masks and gloves [96]* ‘Натомість Росія прагне отримати більше зброї від Ірану та Північної Кореї... Це було б схоже на те, як наче... грабіжник повернувся на місце злочину, щоб дістати більше масок і рукавичок’.

Ця поширена метафора містить в собі і гіперболу, щоб викрити абсурдність і відчайдушність дій Росії. Порівняння Росії з безглуздим злочинцем підкреслює їхні стратегічні помилки та відсутність етичного підґрунтя.

Гіперболу також використовують для критики політичних опонентів та їхньої позиції, часто застосовуючи емпатизовані твердження про корупцію, некомпетентність чи шкідливі наміри або, як у нашому випадку, для критики агресора. Образ України в даному випадку має характеристику жертви.

(37) *This is what I can't get over – kidnapping thousands of Ukrainian children. This is not the behavior of a civilized nation* [103] ‘Це те, з чим я не можу змиритися – викрадення тисяч українських дітей. Це не поведінка цивілізованої нації’.

Ця емоційно насичена гіпербола виражає особисте обурення Байдена варварським актом викрадення дітей.

(38) *Russia is so desperate, they're even resorting to kidnapping children and separating families. This is not war, it's state-sponsored child trafficking!* [103] ‘Росія настільки зневірилася, що навіть вдається до викрадення дітей та розлучення сімей. Це не війна, це державна торгівля дітьми!’

Підкреслюючи залученість Росії на державному рівні у процес викрадення українських дітей, Байден показує, що це є виявленням слабкості агресора, який за неможливості отримати перемогу на полі бою, вдається до таких методів.

(39) *Russia is bombing grain silos, stealing Ukrainian wheat, and putting the world on the brink of famine* [95] ‘Росія бомбить зерносховища, краде українську пшеницю і ставить світ на межу голоду’.

Ця гіпербола підсилює глобальні наслідки дій Росії. Оцінюючи це як загрозу продовольчій безпеці всього світу, Байден підкреслює терміновість необхідного втручання в ситуацію та потенційні масові виклики для всього світу.

(40) *We're providing weapons, ammunition, food, medicine...enough to fill a thousand planes!* [92] ‘Ми постачаємо зброю, боєприпаси, їжу, медикаменти...достатньо, щоб заправити тисячу літаків!’

Ця гіпербола перебільшує обсяг допомоги, який США надсилають Україні. Він змальовує картину постійного потоку підтримки, що символізує непохитну відданість США виживанню України.

(41) *Putin has unleashed a level of barbarity that we haven't seen in Europe since World War II* [96] ‘Путін випустив рівень варварства, якого ми не бачили в Європі з часів Другої світової війни’.

Ця гіпербола базується на різкому історичному порівнянні, щоб підкреслити варварську сутність дій Росії. Ріші Сунак у своїй промові позиціонує Путіна як лиходія нарівні з історичними особами, відповідальними за величезні людські

страждання під час другої світової війни.

(42) *We've seen more sanctions imposed on Russia in the past year than on any other country in history. This is unprecedented economic isolation* [91] ‘За останній рік на Росію було накладено більше санкцій, ніж на будь-яку іншу країну в історії. Це безпрецедентна економічна ізоляція’.

Гіпербола у прикладі (42) підкреслюючи масштаби міжнародних санкцій проти Росії. Оголошуючи, що це вони не мають собі рівних в історії, Джо Байден підкреслює серйозність глобальної відповіді та потенціал для руйнування російської економіки як інструмент допомоги Україні в довгостроковій перспективі та як один з чинників, що можуть вплинути на виснаження агресора та закінчення війни.

Ці приклади демонструють, як англійськомовні політики в своїх промовах використовують гіперболу не лише для перебільшення, але й для того, щоб стратегічно викликати певні емоції та реакцію у своєї аудиторії. Вони використовують її особливості, щоб змалювати яскраві картини образів, спрощувати складні ситуації та проводити чіткі моральні межі. Виходячи за межі фактичної точності, вони прагнуть зробити так, щоб їх повідомлення резонувало на глибшому рівні, формуючи почуття колективної відповідальності та непохитної підтримки боротьби за Україну та її свободу.

2.5 Роль повтору у формуванні образу України

Даний літературний прийом, що має численні різновиди, серед яких основоположним є семантичний (змістовний) повтор, виявляється в різних формах. По-перше, він проявляється у тавтологічних повторах, що виникають при багаторазовому використанні одних і тих самих мовних одиниць, таких як морфеми, слова, словосполучення або речення. По-друге, семантичний повтор проявляється у використанні в словосполученні, реченні або на близькій ділянці тексту мовних одиниць, які мають спільний зміст, але можуть відрізнятися виразними засобами, тобто виникає явище семантичної еквівалентності. Повтор ставить у центр уваги слухача необхідні для адресата повідомлення за

допомогою їх багаторазового використання, що є одним з основних методів реалізації прагматичного аспекту промови [32, с. 70].

Загалом повтор використовується як засіб структуризації повідомлення та фокусування уваги слухача на конкретній інформації. Надаючи певного ритму повідомленню, оратор може довше підтримувати увагу аудиторії. З точки зору впливу повтору на образ України, уваго варто звернути на семантичний аспект повторюваних елементів, які, підсилені повтором, привертають увагу, а отже і залишаються в пам'яті слухачів.

Образ України як країни, яка може розраховувати на підтримку союзників часто простежується в промовах Бориса Джонсона.

(43) *We will continue to provide military, humanitarian, and economic support to Ukraine. We will not rest until Ukraine has prevailed. And we will never forget the sacrifice of the Ukrainian people* [94] ‘Ми продовжимо надавати військову, гуманітарну та економічну підтримку Україні. Ми не заспокоїмося, поки Україна не переможе. І ми ніколи не забудемо жертву українського народу’.

Анафоричний повтор *we will* демонструє рішучість на згуртованість союзників в питаннях багатоаспектної підтримки України.

Повторюючи ключові фрази чи слова, політики можуть підкреслити свої найважливіші повідомлення, впевнюючись, що аудиторія їх запам'ятає. Це може бути особливо ефективним для підкреслення центральних тем або гасел. Наступний приклад анафоричного повтору показує, що український народ уже має певні здобутки на полі бою і розраховує тільки на перемогу.

(44) *The Ukrainian people have shown the world that they will not be cowed by threats or intimidation. They have shown that they are prepared to fight for their freedom. And they have shown that they have the courage and determination to win* [95] ‘Український народ показав світові, що його не злякають погрози чи залякування. Він показав, що готовий боротися за свою свободу. І він показав, що має мужність і рішучість перемогти’.

Повтор може створити відчуття спільного досвіду та єдності серед аудиторії. Повторюючи певні фрази чи гасла, політики можуть спонукати

аудиторію відчутти зв'язок один з одним і з повідомленням оратора. У промовах Ліз Трасс простежується схожий наратив зображення України як країни, якій союзники зобов'язані допомагати.

(45) *We must not stand by and allow Putin to get away with this. We must stand with Ukraine and provide them with all the support they need to defend themselves. And we must ensure that Putin is held accountable for his crimes* [91] ‘Ми не повинні стояти осторонь і дозволити Путіну вийти сухим з води. Ми повинні бути разом з Україною і надати їй всю необхідну підтримку, щоб вона могла захистити себе. І ми повинні забезпечити, щоб Путін був притягнутий до відповідальності за свої злочини’.

Така риторика сприяє включенні в образ України характеристики колективної відповідальності за її майбутнє серед населення країн Заходу.

(46) *The Ukrainian people are fighting for their very existence, for their very freedom, and for their very future. And we will stand with them every step of the way* [97] ‘Український народ бореться за своє існування, за свою свободу і за своє майбутнє. І ми будемо з ним на кожному кроці цього шляху’.

Також Ріші Сунак, використовуючи повтор, певною мірою маніпулює аудиторією та дає роз'яснення, за що саме іде боротьба в Україні і як британський народ повинен на це реагувати.

Джо Байден у своїх промовах також фокусується саме на темі фінансової та військової підтримки України, наділяючи її образ такими характеристиками, як «та, що бореться». Наприклад:

(47) *We will not rest until Ukraine is free, until Ukraine is sovereign, until Ukraine is a democracy that belongs to the people of Ukraine* [91] ‘Ми не заспокоїмося, поки Україна не буде вільною, поки Україна не буде суверенною, поки Україна не буде демократією, яка належить народу України’.

Повтор також можна використати, щоб передати силу переконання оратора в його власному повідомленні. Повторюючи свої переконання з непохитною рішучістю, політики можуть викликати ентузіазм і підтримку серед своєї аудиторії. У своїй промові Байден підсумовує важливість підтримки України

словами:

(48) *This fight is not just about Ukraine. This is about the future of the world order* [93] ‘Ця боротьба стосується не лише України. Йдеться про майбутнє світового порядку’.

А Борис Джонсон у своєму зверненні перед українським парламентом наголошує, що він високо оцінив жертву українського народу та його зусилля в боротьбі з агресором:

(49) *And I salute the heroic dead, I salute the families of the bereaved and the injured, the emergency services who have been called time after time to the scenes of Putin's atrocities. I salute the bravery of the ordinary people of Ukraine who have just got on with their lives* [41] ‘І віддаю честь загиблим героям, я віддаю честь сім'ям загиблих і поранених, екстреним службам, які раз за разом виїжджають на місця путінських звірств. Я вітаю хоробрість звичайних людей України, які просто продовжують жити своїм життям’.

Повтор може сприяти досягненню довіри та підсиленню авторитету доповідача з певного питання. Постійно повторюючи своє послання та демонструючи непохитну відданість своїм переконанням, політики можуть здаватися громадськості більш надійними та заслуговують на довіру. Образ України як країни, яка отримує багатосторонню підтримку від країн-союзників виражається в повторі:

(50) *We will provide weapons. We will provide ammunition. We will provide food. We will provide medical supplies. We will do everything we can to help the Ukrainian people defend their freedom* [91] ‘Ми надамо зброю. Ми забезпечимо боеприпасами. Ми забезпечимо їжею. Ми надамо медикаменти. Ми зробимо все можливе, щоб допомогти українському народу відстояти свою свободу’.

Наприкінці свого виступу перед Верховною Радою Борис Джонсон використав анафоричний повтор:

(51) *It is about Ukraine's right to independence and national self-determination, against Putin's deranged imperialist revanchism. It is about Ukrainian democracy against Putin's tyranny. It is about freedom versus oppression. It is about right versus*

wrong. *It is about good versus evil* [94] ‘Йдеться про право України на незалежність і національне самовизначення, проти божевільного імперіалістичного реваншизму Путіна. Це про українську демократію проти путінської тиранії. Це про свободу проти гноблення. Про правильне проти неправильного. Про добро проти зла’.

Ця цитата добре показує ціннісно-орієнтаційний вектор бачення ситуації британським політиком, який він намагається передати публіці.

Коментуючи виступ президента України перед європейським парламентом, Урсула фон дер Ляєн використала анафоричний повтор, що дає характеристику народові України:

(52) *I think every single person in Ukraine is sending the same message to Russia: Ukrainians are not afraid; Ukrainians are free; Ukrainians are fighting for sovereignty* [102] ‘Я думаю, що кожна людина в Україні посилає Росії той самий сигнал: Українці не бояться; українці вільні; українці борються за суверенітет’.

2.6 Роль іронії у формуванні образу України

В іронії, що є наступним предметом аналізу з позиції її впливу на образ України-держави, суб'єктивність полягає в оцінці згадуваного явища. Суть її полягає в висуненні на перший план не логічного, а оцінного змісту. Контекст укладається так, що уточнювальне слово в іронії змінює напрямок оцінки, а позитивно заряджена лексична одиниця отримує негативне значення, або набагато рідше навпаки [32, с. 80].

Іронія може використовуватись, щоб викрити протиріччя в аргументах чи політиці опонента, висвітливши лицемірство та привернувши увагу до непослідовності його позиції. Це може бути особливо ефективним для дискредитації опонентів і підризу довіри до них. Цілий ряд уривків з промов саме британських політиків, який містить іронію, відображає дискусію з приводу доцільності підтримки України. Британський політик Ед Мілібенд під час одного зі своїх виступів у парламенті заявив:

(53) *We sanction Russia's oligarchs who enjoy their luxury yachts in London*

while Ukrainian civilians face the horrors of war [92] ‘Ми накладаємо санкції на російських олігархів, які насолоджуються своїми розкішними яхтами в Лондоні, в той час як українське цивільне населення стикається з жахіттями війни’.

Іронія полягає в протиставленні страждання та розкоші. Він підкреслює лицемірство економічних зв'язків Заходу з Росією, одночасно засуджуючи їхню агресію. Український народ стикається з жахами війни, поки російські олігархи налосоджуються життям. Для образу України така інформативна політика має негативний вплив – сама доцільність підтримки країни під час війни ставиться під сумнів.

Джесс Філіпс депутат парламенту Великобританії заявляє:

(54) *We celebrate Ukrainian artists performing for the world, while their galleries and theaters lie in ruins* [88] ‘Ми святкуємо українських митців, які виступають на весь світ, в той час як їхні галереї та театри лежать у руїнах’.

Іронія виникає в результаті контрасту між художнім вираженням українських митців на світовій арені та руйнуваннями культурного простору в Україні. Це підкреслює стійкість українського духу навіть перед обличчям величезних втрат.

Діана Еббот наголошувала, що

(55) *Putin claims he is denazifying Ukraine, yet his actions are the ones that reek of fascism and oppression* [88] ‘Путін стверджує, що денацифікує Україну, але це його дії тхнуть фашизмом і гнобленням’.

Іронія полягає в скасуванні звинувачень. Звинувачуючи Путіна у використанні фашистської тактики, Еббот викриває лицемірство російського лідера та його виправдань війни.

Іронію можна використовувати, щоб висвітлити абсурдність певних ситуацій чи політик, спонукаючи аудиторію задуматися та переглянути власні переконання. Вона може бути потужним інструментом для сприяння критичному мисленню та кинути виклик існуючим структурам. Керолайн Лукас – член партії зелених, заявляла:

(56) *We hail Ukraine as a symbol of democracy, yet their future remains*

uncertain, hanging in the balance of this brutal war [89] ‘Ми вітаємо Україну як символ демократії, але її майбутнє залишається невизначеним і висить на волосині цієї жорстокої війни’.

Іронія полягає в святкуванні успіхів демократії, яка стикається з загрозою існування. Це додає напруги та підкреслює хиткість боротьби України за самовизначення.

Окремою категорією іронії у висловах англійськомовних політиків є використання її в популістських цілях. Контраст часто проводиться між допомогою Україні і важким становищем всередині країни, в якій працює політик і в підримці електорату якої він зацікавлений. Шотландський політик Ян Блекфорд висловлюється про допомогу Україні так:

(57) *We pledge long-term support for Ukraine's reconstruction, but we haven't even figured out how to rebuild our own crumbling infrastructure* [104] ‘Ми обіцяємо довгострокову підтримку у відновленні України, але ми навіть не знаємо, як відновити власну інфраструктуру, що руйнується’.

Використовуючи іронію разом з іншими риторичними прийомами, англійськомовні політики намагаються зорієнтувати слухачів в складнощах українського конфлікту. Залежно від їх полічної орієнтації, вони яскраво демонструють у своїх промовах прагматичний аспект комунікації, передаючи ті або інші смисли, які вони сподіваються розділити з аудиторією.

2.7 Роль антитези у формуванні образу України

Антитеза – це стилістична фігура, яка полягає в протиставленні двох контрастних понять. Цей прийом може використовуватися для підкреслення контрасту між двома явищами, для створення емоційного ефекту або для посилення смислового навантаження [32, с. 75].

Однією з головних характеристик образу України є відкритість країни, та активна участь в міжнародному політичному процесі. Спікери акцентують увагу на кооперації та партнерстві (*cooperation and partnerships*), частиною яких є Україна, протиставляючи їх самоізоляції (*isolates itself*) Росії:

(58) *Ukraine actively engages with the international community, seeking cooperation and partnerships. Russia, on the other hand, isolates itself through aggressive actions* [103] ‘Україна активно взаємодіє з міжнародною спільнотою, прагнучи до співпраці та партнерства. Росія, натомість, ізолює себе агресивними діями’;

(59) *This is a battle between democracy and autocracy, between liberty and repression, between the rule of law and the rule of brute force* [94] ‘Це битва між демократією і автократією, між свободою і репресіями, між верховенством права і верховенством грубої сили’.

Дане твердження залучає антитезу, щоб протиставити цінності та системи України та Росії, підкреслюючи різку різницю між демократією та автократією (*democracy and autocracy*). Це допомагає реалізувати образ України як поборника свободи (*liberty*), що різко контраструє з репресивним (*repression*) режимом Росії.

Антитезу можна використовувати для стратегічного впливу сприйняття конкретного політичного питання, зображуючи його в певному світлі, впливаючи на його сприйняття та розуміння аудиторією. Наступний приклад антитези відданість України демократичним цінностям (*democratic process*) і протиставляє її авторитарним (*authoritarianism*) тенденціям, що демонструються Росією, формуючи образ Україну як демократичної країни, акцентуючи увагу на свободах та голосі українського народу.

(60) *Ukraine champions the principles of democracy, with its people actively participating in the democratic process. Russia, however, clings to authoritarianism, suppressing dissent and curtailing freedoms. In Ukraine, the voice of the people prevails; in Russia, it's stifled* [99] ‘Україна відстоює принципи демократії, а її народ бере активну участь у демократичних процесах. Росія, натомість, чіпляється за авторитаризм, придушуючи інакомислення та обмежуючи свободи. В Україні голос народу переважає, в Росії його придушують’.

Розміщуючи дві протилежні ідеї поруч, антитеза може різко підкреслити головний аргумент оратора. Це створює яскравий контраст, завдяки чому

ключовий момент виділяється та запам'ятовується аудиторії, до прикладу:

(61) *As Ukraine fortifies its borders, Russia continues its aggressive encroachment* [96] ‘Поки Україна зміцнює свої кордони, Росія продовжує агресивне вторгнення’.

Україна в цьому випадку зображується як країна, зусилля якої направлені на оборону (*fortifies its borders*), а Росія на протипагу цьому веде агресивний наступ (*aggressive encroachment*).

Даний приклад антитези демонструє стійкість і силу України перед обличчям викликів, зображуючи націю згуртованою (*unites*) на протипагу розкольницьким діям (*sowing internal strife*) Росії:

(62) *In the face of adversity, Ukraine unites its diverse population, embracing solidarity. Russia, on the other hand, fosters division and discord. Ukraine's strength lies in its unity, while Russia's strategy thrives on sowing internal strife* [97] ‘Перед обличчям випробувань Україна об'єднує своє різноманітне населення, проявляючи солідарність. Росія, з іншого боку, сіє розбрат і розбрат. Сила України – в її єдності, тоді як стратегія Росії полягає в тому, щоб сіяти внутрішній розбрат’.

Зіткнення протилежних ідей в антитезі може викликати сильні емоції в аудиторії, залежно від контексту та наміру оратора. Ще один приклад підкреслює, що українська нація має сильний моральний компас, цінуючи святість людського життя (*valuing the sanctity of human life*), підкреслюючи її прихильність правам людини та протиставляючи це зневазі до людяності (*disregard for humanity*) Росії.

(63) *In times of crisis, Ukraine extends a hand of compassion, valuing the sanctity of human life. Russia, however, exhibits a callous disregard for humanity* [97] ‘У часи кризи Україна простягає руку милосердя, цінуючи святість людського життя. Росія ж демонструє бездушну зневагу до людяності’.

Антитеза служить цінним інструментом політичних ораторів, дозволяючи їм наголошувати та виділяти ключові моменти в промовах, викликати емоції, формулювати проблеми, атакувати опонентів і надихати на дії. Розуміння

багатогранної ролі антитези має вирішальне значення для оцінки її впливу на політичний дискурс і її здатності формувати сприйняття та залучення аудиторії. Вплив на образ держави вона, характерно своїй природі, здійснює через контраст, між характеристиками, притаманними протилежній стороні – в політичних промовах присвячених війні нею виступає країна-ворог.

2.8 Роль порівняння у формуванні образу України

Стилістична фігура порівняння є одним із найпоширеніших засобів мовної виразності в політичних промовах. Вона використовується для того, щоб зробити вислови більш образними, яскравими. Порівняння може слугувати для створення певного емоційного ефекту, підкреслення важливості певної ідеї чи тези, а також для уподібнення одного предмета чи явища іншому з метою прагматичного впливу на аудиторію.

Борис Джонсон під час свого звернення до українського парламенту використав порівняння, «як ніж крізь масло» [*like a knife through butter*] під час опису швидкоплинності подій і начебто успіху загарбницької війни, які популяризувались російською пропагандою. Образ України як країни, що змогла вистояти посідає важливе місце в цьому посланні.

(64) *I told anyone I knew, anyone who would listen that Ukraine would fight, and Ukraine would be right and yet there were some who believed the Kremlin propaganda that Russian armour would be like an irresistible force going like a knife through butter* [94] ‘Я казав усім, кого знав, усім, хто слухав, що Україна буде боротися, і Україна матиме рацію, але були й такі, хто повірив кремлівській пропаганді, що російська броня буде непереборною силою, яка пройде, як ніж крізь масло’.

Цікавим прикладом є його порівняння України та стратегічних воєнних дій України з боксером Віталієм Кличком:

(65) *And like one of those indomitable Ukrainian boxers for which this country is justly famous, you came off the ropes and you hit him with an upper-cut that sent Putin's armies reeling from Kyiv and then a hook to drive them from Kharkiv* [95] ‘І як один з тих непідкорних українських боксерів, якими справедливо славиться

ця країна, ви відштовхнулися від канатів і завдали йому аперкоту, який відкинув путінські війська від Києва, а потім хука, щоб вигнати їх з-під Харкова’.

Використання порівнянь у політичних промовах може бути дуже ефективним. Вони допомагають оратору привернути увагу аудиторії, зробити свою промову більш запам’ятовується та донести до слухачів свою думку. Однак важливо використовувати порівняння вміло, щоб вони звучали доцільно і не занадто штучно.

2.9 Роль алюзії у формуванні образу України

Алюзія – це натяк, ремінісценція, нагадування про щось інше, відоме слухачеві або читачеві. Вона може бути використана для посилення емоційного впливу на аудиторію, створення певного образу або ідеї.

Алюзія може використовуватись для переконання аудиторії в правильності певної ідеї або переконання спікера. Наприклад, алюзія до історичної події, яка має важливе значення для аудиторії, може допомогти переконати аудиторію в правильності певної ідеї, підтримки певних ініціатив. Під час одного зі своїх виступів Джо Байден, описуючи хоробрість українців, що борються проти агресії та тиранії, використав алюзію до антиколоніальної війни за незалежність американців проти Сполученого Королівства. Це дуже ефективний прийом впливу на свідомість внутрішнього споживача.

(66) *We stand with the brave Ukrainian people who are standing up to Russian aggression, just like generations of Americans who stood up to tyranny in the past* [91]

‘Ми стоїмо разом з хоробрим українським народом, який протистоїть російській агресії, так само як покоління американців протистояли тиранії в минулому’.

Під час свого візиту до Польщі, де американський президент звернувся до українських біженців та в тому числі до польського народу, він використав алюзію:

(67) *The people of Poland know that. You know that. In fact, you know – you know it better than anyone here in Poland. Because that’s what solidarity means. Through partition and oppression, when the beautiful city was destroyed after the Warsaw*

Uprising, during decades under the iron fist of communist rule, Poland endured because you stood together [103] ‘Народ Польщі це знає. Ви це знаєте. Насправді, ви знаєте – ви знаєте це краще, ніж будь-хто тут, у Польщі. Тому що це те, що означає солідарність. Під час поділів і гноблення, коли прекрасне місто було зруйноване після Варшавського повстання, протягом десятиліть під залізним кулаком комуністичного правління, Польща вистояла, тому що ви стояли разом’.

Проводячи паралель з варшавським повстанням, Джо Байден показує громадянам Польщі, що Україна зараз бореться за ті ж самі цінності, які в минулому доводилось відстоювати і полякам.

(68) *The Ukrainian people are the David in this fight against the Goliath of Russian aggression. They are small, but their determination and unwavering spirit are unmatched* [105] ‘Український народ є Давидом у цій боротьбі з Голіафом російської агресії. Вони нечисленні, але їхня рішучість і непохитний дух не мають собі рівних’.

Порівняння України з Давидом (*David*), який переміг Голіафа (*Goliath*). Цей біблійний образ підкреслює нерівність сил у протистоянні України та Росії, а також мужність і нескореність українського народу.

Президент Європарламенту Урсула фон дер Ляєн почала одну зі своїх промов, проводячи паралелі з минулими війнами, що відбувались на європейському континенті:

(69) *War has returned to Europe. Almost thirty years after the Balkan Wars, and over half a century after Soviet troops marched into Prague and Budapest, civil defence sirens again went off in the heart of a European capital* [101] ‘Війна повернулася до Європи. Майже через тридцять років після Балканських воєн і понад півстоліття після того, як радянські війська увійшли до Праги і Будапешта, в центрі європейської столиці знову пролунали сирени цивільної оборони’.

Алюзія є важливою для створення емоційного зв'язку з уже відомими реципієнту подіями, що може стимулювати виникнення бажаної реакції.

Алюзії можуть бути ефективним інструментом у політичних промовах і політичному дискурсі. Вони можуть допомогти політичним діячам і партіям

досягти своїх цілей, таких як переконання аудиторії в правильності певної ідеї, створення позитивного образу або переконання аудиторії в тому, що вони поділяють спільні цінності.

У контексті війни в Україні альянзи використовуються для формування позитивного образу України та її народу. Використання альянсів у політичних промовах і політичному дискурсі є складним і тонким мистецтвом. Політичний діяч або партія повинні бути впевнені, що аудиторія зрозуміє натяк, і що він матиме бажаний ефект.

2.10 Роль інших стилістичних засобів у формуванні образу України

Серед інших стилістичних засобів, що приймають участь у формуванні образу України можна виділити риторичні запитання. Риторичні запитання відіграють важливу роль у політичних промовах і дискурсі. Вони найчастіше апелюють до ціннісно-мотиваційної сфери аудиторії.

Джо Байден під час одного з брифінгів задав аудиторії таке риторичне питання:

(70) *I know these conflicts can seem far away, and it's natural to ask: Why does this matter to America?* [97] ‘Я знаю, що такі конфлікти можуть здаватися далекими, і природно запитати: чому це має значення для Америки?’

У контексті війни на території України важливою є партнерська підтримка, що в демократичних країнах на пряму корелюється з суспільною думкою. Американський президент намагається пояснити, що США на пряму зацікавлені в певному результаті цього конфлікту. Схожий за тематикою приклад з його іншої промови:

(71) *What would happen if we walked away? We are the essential nation* [94] ‘Що станеться, якщо ми підемо? Ми – ключова нація’.

Він аргументує, що просто залишити Україну без підтримки вони не можуть, вони ключова країна в цьому питанні.

Виголошуючи риторичні запитання, які викликають співчуття, обурення чи інші сильні емоції, доповідач може сягнути аудиторії на глибшому рівні та

вплинути на думку присутніх. Урсула фон дер Ляєн у своїй промові перед Європейським парламентом звертається до представників:

(72) *Who among us can turn a blind eye to the suffering of the Ukrainian people?*

[101] ‘Хто з нас може закрити очі на страждання українського народу?’

Вона апелює до морально-ціннісної сфери аудиторії, додаючи до вже узгоджених юридичних зобов'язань підтримки України ще й моральні зобов'язання, що можна вважати вдалим маніпулятивним ходом.

Під час свого варшавського виступу з нагоди річниці початку повномасштабного вторгнення американський президент використовує цілий ряд послідовних риторичних запитань:

(73) *Would we stand up for the sovereignty of nations? Would we stand up for the right of people to live free from naked aggression? Would we stand up for democracy?*

One year later, we know the answers [103] ‘Чи станемо ми на захист суверенітету націй? Чи станемо ми на захист права людей жити без відкритої агресії? Чи стали б ми на захист демократії? Рік потому ми знаємо відповіді’.

Ці риторичні запитання розкривають аудиторії у першу чергу те, що вже було багато зроблено для захисту України.

Паралелізм або розташування слів у структурно подібним чином для створення ритму та наголосу, відіграє вирішальну роль у політичних промовах і дискурсі. Він виконує різні функції, які підвищують ясність, переконливість і запам'ятовування повідомлення. Паралельні структури можуть створити відчуття єдності та організованості в промові. Поеднуючи різні ключові моменти промови за допомогою структурно подібних фраз, оратор демонструє чіткий і логічний хід думок, завдяки чому повідомлення виглядає більш зв'язним і переконливим.

Британський прем'єр Ріші Сунак під час свого виступу на Мюнхенській безпековій конференції наголошує, що Україні потрібна дієва військова стратегія перемоги заради миру:

(74) *So we need a military strategy for Ukraine to gain a decisive advantage on the battlefield to win the war, and a political strategy to win the peace* [93] ‘Тому нам

потрібна військова стратегія, щоб Україна отримала вирішальну перевагу на полі бою і перемогла у війні, і політична стратегія, щоб перемогти у мирі».

Джо Байден під час візиту до Варшави звертається до союзників з метою заохочення єдності, яка є ключовою для перемоги у війні:

(75) *Our unity at home, our unity with our Allies and partners, and our unity with the Ukrainian people* [104] ‘Наша єдність вдома, наша єдність з нашими союзниками та партнерами та наша єдність з українським народом’.

Завдяки повторенню граматичних структур або використанню схожих фраз паралелізм привертає увагу до ключових моментів і полегшує їх розуміння та запам’ятовування аудиторією. Він також залучає паралельні конструкції для того, щоб показати, що він, та союзники тримають свої обіцянки та зобов’язання, взяті на себе перед Україною:

(76) *Yes, we would stand up for sovereignty. And we did. Yes, we would stand up for the right of people to live free from aggression. And we did. And we would stand up for democracy. And we did* [94] ‘Так, ми б відстоювали суверенітет. І ми це зробили. Так, ми будемо відстоювати право людей жити без агресії. І ми це зробили. І ми б виступали за демократію. І ми це зробили’.

Ритмічний потік, створений паралелізмом, робить промову більш привабливою та легшою для сприйняття. Ця ритмічна структура сприяє запам’ятовуванню, дозволяючи зберегти в пам’яті ключові фрази та гасла, які містять у собі повідомлення оратора. Навіюючи думку про те, що альтернативі цій війні немає, Джо Байден використовує такий приклад паралелізму:

(77) *Autocrats only understand one word: “No.” “No.” “No.” “No, you will not take my country.” “No, you will not take my freedom.” “No, you will not take my future.”* [97] ‘Автократи розуміють лише одне слово: «Ні.» «Ні.» «Ні.» «Ні, ви не заберете мою країну». «Ні, ви не заберете мою свободу». «Ні, ви не заберете моє майбутнє»’.

Висновки до розділу 2

Англійськомовні політики використовують різноманітні стилістичні засоби

для досягнення бажаного ефекту, визначеного прагматичними характеристиками промови та безпосередньо аудиторією, перед якою політична промова виголошується.

Метафора посідає центральне місце серед стилістичних засобів генези образу України, вона дозволяє створити образи, які бажаним чином розкривають різні аспекти образу України: збройні сили, український народ, боротьба за незалежність тощо. Метонімія виконує свою традиційну функцію перенесення найменування на основі суміжності. Епітети в промовах політиків дозволяють наділяти образи, зокрема образи, що пов'язані з Україною, бажаними характеристиками. Роль гіперболи зводиться до підвищення комунікативної сили висловлювання, а в рамках створення образу держави може розглядатись як популістський метод, метою якого є досягнення маніпулятивного ефекту. Головною функцією та роллю повтору в політичних промовах є структуризація та стимулювання запам'ятовування окремих послань в межах уривку промови. Цікавою є роль іронії в політичних промовах – якщо проаналізувати промови опозиційних політиків, то можна помітити те, що вони викривають непослідовність в питаннях, що стосуються, наприклад, підтримки України. Антитеза та порівняння в межах функції впливу на образ держави в політичній промові виконують схожі функції, а саме: вплив на сприйняття через відмінність або подібність характеристик держави. Особливо важливим в контексті політичної промови є використання алюзії, яка проводить паралелі між подіями минулого, культурними образами та сучасністю – образ України отримує характеристики, які вже є зрозумілими для слухачів через їх отриманий досвід. Використовуючи алюзію, важливо в першу чергу враховувати, перед якою аудиторією кожна конкретна промова буде виголошуватись. Серед інших стилістичних засобів, що впливають на сприйняття образу України в промовах англійськомовних політичних діячів, можна виділити риторичні запитання, які апелюють до морально-ціннісного вектора слухачів та паралельні конструкції, що наголошують на дотриманні обіцяно, наприклад, з підтримки української держави.

РОЗДІЛ 3

ХАРАКТЕРИСТИКА СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ОБРАЗУ УКРАЇНИ У
ПРОМОВАХ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ДІЯЧІВ3.1 Характеристика складових образу України в промовах
англійськомовних політиків

Образ України можна охарактеризувати як комплекс збірне поняття окремих складових, які групуються відповідно до аспектів репрезентації України на міжнародній арені. Для надання чіткої характеристики власне образу України, варто зосередити увагу на окремих його складових.

1. Образ українського народу в промовах політиків виступає ключовою складовою формування загального образу України. Політики використовують різні стратегії та стилістику, щоб створити яскравий, сильний та визначний образ українського народу, що впливає на сприйняття країни в цілому.

Образ української нації, що бореться з тиранією простежується у багатьох промовах англійськомовних політиків, до прикладу:

(78) *The Ukrainian people are lions in the path of tyranny. They will never give up their fight for freedom, and we will stand with them every step of the way* [94]
‘Український народ – це леви на шляху тиранії. Він ніколи не відмовиться від боротьби за свободу, і ми будемо з ним на кожному кроці’.

У прикладі (78) метафора *lions in the path of tyranny* підкреслює силу, хоробрість та рішучість українського народу в протистоянні тиранії, гіпербола *never give up* підкреслює незламність духу українського народу.

Героїчна нація в опозиції: англійськомовні політики акцентують увагу на героїчних якостях українців в контексті протистояння зовнішнім загрозам та агресії. Вони наголошують на вольових рисах та готовності захищати свою незалежність. Загальний вплив на образ України: Дана цитата створює образ України як мужньої, стійкої та незламної нації, яка бореться за свободу не тільки для себе, а й для всього світу.

(79) *Against all odds, the Ukrainian people have emerged as titans of courage and resilience. Their unwavering spirit and unwavering defiance have become a beacon of hope for the world [98]* ‘Незважаючи ні на що, український народ став титаном мужності та стійкості. Його незламний дух і непохитна непокора стали маяком надії для всього світу’.

Метафора *titans of courage and resilience*. підкреслює надзвичайну силу, відвагу та стійкість українського народу, алітерація *unwavering spirit and unwavering defiance* надає українському народові характеристику відчуття твердості та непохитності. наступна метафора *beacon of hope* підкреслює натхнення, яке український народ несе світові.

Образ українського народу як такого, що змінює усталений порядок ціною великих жертв можна простежити у наступному висловлюванні:

(80) *The Ukrainian people are writing a new chapter in the history of Europe, a chapter etched in the ink of their sacrifices and their unconquerable spirit [91]* ‘Український народ пише нову главу в історії Європи, главу, викарбувану чорнилом своїх жертв і свого непереможного духу’.

У прикладі (80) метафора *writing a new chapter* наголошує на фундаментальних змінах, де новий розділ означає зовсім нові правила організації політичного життя на європейському континенті. Метафора *etched in the ink of their sacrifices*, яка була використана наступною, підкреслює велику ціну, яку платить український народ за свою свободу за такі зміни, а епітет *unconquerable spirit* ще раз підкреслює незламність українського духу.

Під час свого звернення до українського народу в Верховній Раді України, Урсула фон дер Ляєн використала повтор, який добре характеризує бажане сприйняття образу України в Європі.

(81) *Since the beginning of the war, Ukraine has proved much. You are showing the power of democracy, you are showing the power of ingenuity and the power of European values [101]* ‘З початку війни Україна багато чого довела. Ви демонструєте силу демократії, ви демонструєте силу винахідливості та силу європейських цінностей’.

Вона стверджує, що українці вже досягли та показали свою прихильність європейським цінностям.

Проаналізувавши вплив стилістичних прийомів на створення образу українського народу, можна виділити такі основні характеристики образу як: незламність, боротьба з тиранією, зміна укладів політичної картини світу ціною великих жертв, боротьба, що надихає, прихильність європейським цінностям. Всі ці характеристики є позитивними маркерами загального образу України, вони підкреслюють важливість України для Європи та світу, а також викликають почуття солідарності та підтримки українського народу в їхній боротьбі за свободу, що позитивно впливає на сприйняття України в світі.

2. Складова підтримки української державності також є важливою в контексті війни. У промовах, які присвячені алокації підтримки Україні на фоні збройного конфлікту, важливим є простежити окремі маркери цієї підтримки, її тривалість, аспекти, на які вона виділяється. Також важливо враховувати специфіку політичних промов, які в даному випадку виконують аргументативну функцію перед громадянами країни щодо доцільності такої підтримки.

Цитата Джо Байдена, що виражає подяку колективним зусиллям з підтримки України:

(82) *And I am grateful to all leaders in NATO countries for very practical and unprecedented support considering decades of our relations' support for Ukraine* [97]

‘І я вдячний усім лідерам країн НАТО за дуже практичну і безпрецедентну підтримку, враховуючи десятиліття відносин у сфері підтримки України’.

Наділяючи цю підтримку характеристиками парктичності на безпрецедентності, політик в контексті політичної ситуації всередні США підкреслює, що хоча дана підтримка і є такою, що виділяється своїми масштабами, вона має суто практичне застосування підтримки країни, що веде війну.

Риторичне питання, яке Джо Байден ставить до аудиторії під час обговорення питань щодо підтримки відновлення України та розкриття її потенцілу:

(83) *The question for us today is what can we do to support this – to fast-track recovery and help Ukraine unleash its potential?* [97] ‘Питання для нас сьогодні полягає в тому, що ми можемо зробити, щоб підтримати це – прискорити відновлення і допомогти Україні розкрити свій потенціал?’

В одній зі своїх промов Урсула фон дер Ляєн коментує відкриття сухопутних зернових коридорів, які повинні забезпечити реалізацію українського врожаю:

(84) *For example, take the solidarity lanes that bring Ukrainian goods and agri-food out of Ukraine and into the European Union and into third countries. And it brings vital revenues into Ukraine. The solidarity lanes now have exported 20 million tonnes of Ukrainian grain and food products. And it has brought back to Ukraine EUR 15 billion of vital much-needed revenues for the country. So the solidarity lanes have really become a lifeline for Ukraine’s economy and we will keep on strengthening them* [105] ‘Наприклад, візьмемо «шляхи солідарності», якими українські товари та агропродовольство вивозять з України до Європейського Союзу та третіх країн. І це приносить життєво важливі доходи в Україну. Зараз шляхами солідарності експортовано 20 мільйонів тонн українського зерна та продуктів харчування. І це принесло Україні 15 мільярдів євро життєво необхідних доходів. Отже, «шляхи солідарності» дійсно стали рятувальним кільцем для української економіки, і ми будемо продовжувати їх зміцнювати’.

Повтор назви самої ініціативи *solidarity lanes* може слугувати в ролі маркера конкретних дій, що застосовуються щодо покращення економічної ситуації в Україні та наповнення її бюджету. Далі президент європарламенту використовує риторичне питання:

(85) *What can we do together? Coordinate, optimise and speed up our support. Yesterday, at the G7, we decided to give the go to the reconstruction platform, together with Ukraine* [105] ‘Що ми можемо зробити разом? Координувати, оптимізувати та пришвидшити нашу підтримку. Вчора, на G7, ми вирішили дати старт платформі відновлення разом з Україною’.

Таким чином вона підтримує увагу публіки і знову фокусує її на конкретних рішеннях, що втілюються на практиці стосовно підтримки України.

З-поміж іншого важливим є аспект впровадження санкцій проти Росії, Урсула фон дер Ляен, використовуючи анафоричний повтор наголошує:

(86) *We target important sectors of the Russian economy. We are making it impossible for Russia to upgrade its oil refineries; to repair and modernise its air fleet; and to access many important technologies it needs to build a prosperous future. We have closed our skies to Russian aircraft, including the private jets of oligarchs. And make no mistake: We will freeze their other assets as well – be it yachts or fancy cars or luxury properties. We will freeze that altogether* [105] ‘Ми націлені на важливі сектори російської економіки. Ми унеможливуємо для Росії модернізацію її нафтопереробних заводів, ремонт і модернізацію її повітряного флоту, а також доступ до багатьох важливих технологій, необхідних їй для побудови процвітаючого майбутнього. Ми закрили наше небо для російських літаків, включно з приватними літаками олігархів. І не помилилися: Ми заморозимо й інші їхні активи – чи то яхти, чи то шикарні автомобілі, чи то розкішну нерухомість. Ми заморозимо все це повністю’.

Даючи характеристику підтримці України можна виділити такі ключові моменти: масштабна підтримка, яка іде на нагальні потреби України, процес відновлення та відбудови України, зернові коридори та інші ініціативи, що сприяють наповненню українського бюджету, підтримка Україні шляхом санкційного тиску на агресора – Росію.

3. Ще однією складовою образу України можна виділити характер війни, яку країна веде проти Росії. надання характеристики цьому аспекту є винятково важливим для аналізу, в першу чергу тому, що від нього залежить і подальша підтримка і сприйняття України в світі.

Урсула фон дер Ляен в своїй промові в березні 2022-го року використала метафору для центру української столиці, порівнюючи її з серцем:

(87) *Civil defence sirens went off in the heart of a European capital* [101] ‘У серці європейської столиці спрацювали сирени цивільної оборони’. В контексті війни можна зазначити, що українська столиця – серце європейської держави, знаходиться під загрозою.

Використовуючи повтор в наступному прикладі, вона дає дуже влучну характеристику цій війні:

(88) *This is a clash between the rule of law and the rule of the gun; between democracies and autocracies; between a rules-based order and a world of naked aggression [101] ‘Це зіткнення між верховенством права і владою зброї; між демократією і автократією; між порядком, заснованим на правилах, і світом неприкритої агресії’.*

Війна, що є зіткненням між верховенством закону та збройною агресією, демократичним та автократичним світом – це те, чим на думку європейського політика насправді являється цей збройний конфлікт.

Метафоричне порівняння, яке вона використовує для зображення боротьби, яку здійснює український народ, варто виділити як образну складову війни:

(89) *In these days, independent Ukraine is facing its darkest hour. At the same time, the Ukrainian people are holding up the torch of freedom for all of us [101] ‘У ці дні незалежна Україна переживає свою найтемнішу годину. Водночас український народ тримає факел свободи для всіх нас’.*

Найтемніша пора (*darkest hour*) та факел свободи (*the torch of freedom*) символізують цінності, за які бореться Україна.

Будь-яка війна закінчується перемовинами, тому цей аспект характеру війни є особливо важливим для аналізу. Борис Джонсон під час свого візиту в Київ використав анафору та паралельну конструкцію:

(90) *“You can’t negotiate with a bear while it’s eating your leg, you can’t negotiate with a street robber who has you pinned to the floor and we don’t need to worry about humiliating Putin any more than we would need to worry about humiliating the bear or the robber [94] ‘Ви не можете вести переговори з ведмедем, коли він їсть вашу ногу, ви не можете вести переговори з вуличним грабіжником, який притиснув вас до землі, і нам не потрібно турбуватися про те, щоб принизити Путіна більше, ніж про те, щоб принизити ведмедя або грабіжника’.*

Різке порівняння ворога з медведем, який гризе ногу (*bear while it’s eating your leg*), вуличним злодієм, що притиснув жертву до землі (*a street robber who*

has you pinned to the floor), відображає моральну справедливість оборонної війни та неможливість та беззмістовність потенційних переговорів.

Даючи характеристику збройному конфлікту України з Росією, англійськомовні політичні діячі використовують такі образи війни, як: боротьба між законом та насильством в центрі Європи, сильна моральна вмотивованість українського народу в боротьбі за свободу, неможливість ведення переговорів через погрози ворога самій ідеї існування незалежної України.

4. Як зазначалось в теоретичному розділі, важливою складовою іміджу країни є образ її владних структур та персоналій. Цей аспект образу країни є важливим в першу чергу тому, що правомірність знаходження лідера на посаді, яка була в тому числі темою спекуляцій після подій Революції Гідності, тепер доповнюється характеристиками корумпованості або некорумпованості. Серед іншого, на другому році війни після тривалої серії трансів підтримки, постало питання, яке цікавить громадян країн західної Європи та США – питання вдячності України за підтримку.

В наступному прикладі Ріші Сунак використовує гіперболу для опису безмежної вдячності українського народу та української влади за підтримку, яку Сполучене Королівство надає Україні:

(91) *Well, President Zelensky has expressed his gratitude for what we've done on a number of occasions, and not least in his incredibly moving address that he made to Parliament earlier this year. And he's done so again to me as he has done countless times when I've met him. So, I know he and his people are incredibly grateful for the support the UK has shown [93]* 'Президент Зеленський неодноразово висловлював свою вдячність за те, що ми зробили, і не в останню чергу у своєму неймовірно зворушливому зверненні до парламенту, яке він виголосив на початку цього року. І він знову зробив це перед мною, як робив незліченну кількість разів, коли я зустрічався з ним. Тож я знаю, що він і його народ неймовірно вдячні за підтримку, яку продемонструвала Велика Британія'.

Джо Байден під час свого звернення з нагоди надання Україні пакету допомоги використовує метафору, яка показує, що уряд президента України

активно просуває реформи:

(92) *President Zelenskyy's government is determined to drive reforms to become more open, more transparent, and ready for investment [91]* ‘Уряд президента Зеленського сповнений рішучості просувати реформи, щоб вони стали більш відкритими, прозорими та готовими до інвестицій’.

Самі реформи ним зображуються прозорими та відкритими для потенційних інвестицій.

Антитеза, яку Джо Байден залучає в наступному прикладі показує, що український уряд та президент володіють певною характеристикою стійкості та витримки:

(93) *As Putin has failed to achieve his grand ambitions on the battlefield, President Zelenskyy and his democratically elected government still remain in power [93]* ‘Оскільки Путіну не вдалося досягти своїх грандіозних амбіцій на полі бою, президент Зеленський і його демократично обраний уряд все ще залишаються при владі’.

Він також наголошує, що українські органи законодавчої та виконавчої влади є вибраними в результаті демократичного процесу, що є винятково важливою характеристикою для лобіювання подальшої підтримки американського суспільства.

Ще одним прикладом, що також вносить свій внесок в образ українського уряду є використання повтору, що виражає прихильність США зусиллям українського уряду:

(94) *We welcome the continued determination and efforts of the Ukrainian government and people to combat corruption, we welcome the continued implementation of an effective reform agenda that will support good governance and improve investor confidence [98]* ‘Ми вітаємо незмінну рішучість та зусилля українського уряду та народу у боротьбі з корупцією, ми вітаємо продовження реалізації ефективного порядку денного реформ, які сприятимуть належному врядуванню та підвищенню довіри інвесторів’.

Боротьба з корупцією є проблемною і вкрай важливою темою для України.

Питання подальшої підтримки України обговорюється в контексті надання гарантій щодо боротьби з нею. Вербальне вираження прихильності шляху, яким йде український уряд з приводу цього питання, є позитивним індикатором українсько-американських відносин.

Під час свого візиту до Польщі президент Джо Байден використав метафору для опису президента України:

(95) *He found himself at war with a nation led by a man whose courage would be forged in fire and steel: President Zelenskyu* [96] ‘Він опинився у стані війни з нацією на чолі з людиною, чия мужність була викувана у вогні та сталі: Президентом Зеленським’.

Вона підкреслює те, що мужність президента Зеленського була здобута у боротьбі та з великими труднощами.

Підсумовуючи, можна виділити такі характеристики образу українського президента та українських владних структур: вдячність за підтримку міжнародної спільноти, відповідальність в питанні проведення реформ, стійкість та витримка, обрані в результаті прозорого демократичного процесу, боротьба з корупцією.

Висновки до розділу 3

Образ країни можна розглядати як збірне поняття, що є сукупністю характеристик образів окремих його компонентів. Також важливо враховувати те, що країна, що знаходиться у стані війни, має певні аспекти образу, що є домінуючими. Політичні діячі, особливо з інших країн, що часто орієнтуються на свого виборця, колег партнерів, часто акцентують увагу на конкретних аспектах образу України, оминаючи увагою інші.

Важливою складовою образу України є образ українського народу. Його характеристиками виступають незламність, боротьба з тиранією, зміна укладів політичної картини світу ціною великих жертв, боротьба, що надихає, прихильність європейським цінностям.

Підтримка України, як складова її образу, що транлюється в маси в умовах

повномасштабного вторгнення має такі характеристики: масштабна підтримка, що направляється на нагальні потреби України, процес відновлення та відбудови України, зернові коридори та інші ініціативи, що сприяють наповненню українського бюджету, підтримка Україні шляхом санкційного тиску на агресора – Росію.

Даючи характеристику збройному конфлікту України з Росією, англійськомовні політичні діячі наділяють його наступними характеристиками: боротьба між законом та насильством в центрі Європи, сильна моральна вмотивованість українського народу в боротьбі за свободу, неможливість ведення переговорів через погрози ворога самій ідеї існування незалежної України.

Ще однією важливою складовою образу України є образ її влади, що має такі характеристики: вдячність за підтримку міжнародної спільноти, відповідальність в питанні проведення реформ, стійкість та витримка, обрані в результаті прозорого демократичного процесу, боротьба з корупцією.

ВИСНОВКИ

1. Політичний дискурс, як окремий тип дискурсу, включає всіх учасників політичного процесу і виявляється у мовному прояві, який є результатом складної взаємодії ідеологічних, прагматичних, політичних, соціокультурних та психологічних чинників. Функції політичного дискурсу включають комунікативну, функцію переконання, конструювання, експресивну функцію, інформаційну, емотивну, функцію прогнозування, фатичну та естетичну функції.

2. В рамках політичного дискурсу важливе місце займає політична промова – підготовлений виступ із гострою політичною спрямованістю. Її особливості полягають у спеціальній підготовці, використанні спічрайтера та доступності для широкої аудиторії. Такі промови часто мають маніпулятивну спрямованість та спрямовані на переконання аудиторії у певних прагматичних цілях.

3. Англійськомовні політики вдаються до використання різноманітних стилістичних засобів для досягнення бажаного ефекту, що визначається прагматичними характеристиками промови та специфікою аудиторії, перед якою промова виголошується.

У створенні образу України метафора займає центральне місце, дозволяючи розкрити різні аспекти країни, такі як збройні сили, український народ чи боротьба за незалежність. Метонімія виконує свою звичну функцію переносу найменування на основі суміжності.

Використання епітетів у промовах політиків дозволяє наділяти образи, зокрема ті, що визначають складові образу України, бажаними характеристиками. Гіпербола в політичних промовах слугує для підвищення комунікативної сили висловлювання і може розглядатись як популістський метод для досягнення маніпулятивного ефекту.

Повтор в політичних промовах служить для структуризації та підвищення запам'ятовування певних послань у межах промови. Іронія, яку використовують опозиційні політики, виявляє непослідовність у питаннях, особливо тих, що стосуються підтримки України.

Антитеза та порівняння в контексті впливу на образ держави виконують аналогічні функції, а саме впливають на сприйняття образу України через виділення відмінних та подібних характеристик держави.

Використання алюзій дозволяє проводити паралелі між подіями минулого, культурними образами та сучасністю, надаючи образу України характеристики, зрозумілі через вже існуючий досвід слухачів.

Серед інших стилістичних засобів варто відзначити риторичні запитання, що апелюють до морально-ціннісного вектора слухачів, та паралельні конструкції, які наголошують на дотриманні обіцянок, зокрема щодо підтримки України.

4. Створення образу країни в політичному дискурсі розпочинається з визначення кінцевої мети, що є елементом прагматичної цілі промови. Образ надається певними характеристиками за допомогою лексико-стилістичних засобів.

Образ країни можна аналізувати в контексті об'єктивного, суб'єктивного та модельованого іміджу. Він включає різні аспекти, такі як персональний образ державних лідерів, політичний імідж, інвестиційна привабливість, туристичний образ, образ національних товарів та інші.

У контексті конфлікту з Росією англійськомовні політичні діячі характеризують війну як боротьбу між та насильством в центрі Європи, висловлюють підтримку українському народу та наголошують на неможливості проведення переговорів через погрози ворога самій ідеї незалежності України.

Образ українського народу в політичних промовах виступає як незламний, той що бореться з тиранією, той що надихає та відстоює європейські цінності.

Підтримка України, яку світ надає їй в умовах повномасштабної війни з Росією, має такі характеристики: масштабність: підтримка України є широкою та всебічною. Вона включає військову, фінансову, гуманітарну та політичну допомогу; Направленість на нагальні потреби: допомога спрямована на те, щоб допомогти Україні впоратися з поточними проблемами, такими як збитки, завдані війною, та потреби біженців; процес відновлення та відбудови:

підтримка України також спрямована на те, щоб допомогти їй відновитися після війни; зернові коридори та інші ініціативи, що сприяють наповненню українського бюджету: підтримка України включає також допомогу в забезпеченні її продовольством та іншими необхідними товарами; санкційний тиск на агресора: підтримка України також включає санкції проти Росії, які мають на меті зупинити війну;

Влада України в умовах повномасштабної війни з Росією в промовах англійськомовних політичних діячів наділяється такими характеристиками: вдячність за підтримку міжнародної спільноти: влада України висловлює вдячність за допомогу, яку вона отримує від країн світу; відповідальна в питанні проведення реформ: влада України продовжує проводити реформи, спрямовані на зміцнення демократичних інститутів та покращення життя українців; стійкість та витримка: влада України демонструє стійкість та витримку в умовах війни; обраність в результаті прозорого демократичного процесу; боротьба з корупцією: влада України проводить боротьбу з корупцією;

5. Перспективами подальшого дослідження виступають подальший розгляд стилістичних засобів та особливостей їх впливу на образ країни в стані війни в промовах політичних діячів, аналіз змін в складових створеного англійськомовними політиками образу України в часовому вимірі, а також у залученні емпіричної бази дослідження за рахунок виділення в окрему категорію емпіричного матеріалу передвиборчої політичної промови в контексті виборчих кампаній в демократичних країнах та аналізу маніпулятивного аспекту репрезентації образу України для внутрішньої аудиторії відповідної країни.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Акайомова А. Політичний імідж та основні його характеристики Політичний менеджмент : наук. журнал. Шайгородський. 2009. № 5. С. 29–35
2. Бавус Т. Мовний образ як компонент мовно-національної та індивідуально-авторської картин світу. *Вісник Львівського університету*. Серія філологічна. 2016. № 63. С. 242-247.
3. Бацевич Ф. С. Словник термінів міжкультурної комунікації. К. : Довіра, 2007. 205 с.
4. Башук А. І. Комунікативно-стратегічний аналіз політичного тексту. *Ученые записки Таврического национального университета им. В. Вернадского*. Серия: Филология. 2006. № 19 (58). С. 167–171.
5. Белова А.Д. Нові тенденції у вивченні мов і комунікації. *Мовні і концептуальні картини світу*. Зб. наукових праць КНУ ім. Тараса Шевченка факультет іноземної філології. К. : Логос, 1999. С. 98–103.
6. Богатирьова С. Т., Трофімова О. В., Островська Ю. К., Курдіна Є. С. Аналітичне читання художнього, газетного і наукового текстів: Підручник з англійської мови для студентів старших курсів спеціальності «Англійська мова та література». Донецьк: Видавництво Донецького національного університету, 2011. 198 с.
7. Бойчук К. В. Мова газетних текстів як засіб впливу на читача. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Філологічна». 2009. № 11. С. 135–139.
8. Бондаренко С. В. Інформаційний компонент політики брендингу територій в умовах нелінійних процесів. *Політичне життя*. 2017. № 1–2. С. 21–26.
9. Брик М. М. Вербалізація варіантів сприйняття образу Туреччини представниками російської та англійської лінгвокультур (на матеріалі романів письменників-білінгвів) : дис. ... канд. філ. наук : 10.02.17. Київ, 2020. 318 с.
10. Бутирський О. А. Україна у дзеркалі західних ЗМІ: *Вісн. Київ. нац. Ун-ту імені Тараса Шевченка*. Журналістика. Київ: Київський університет 2003.

№ 11. С. 53–54.

11. Волкотруб Г. Й. Практична стилістика української мови: Навчальний посібник. Тернопіль: Підручники і посібники, 2004. 256 с.

12. Гавриленко В. М. Лінгвостилістичні особливості політичних промов Уїнстона Черчилля *Молодий вчений*. 2017. № 4. С. 132–137.

13. Голік О. В. Історіографія питання іміджу України на сторінках російської та американської преси: *Наукові записки. Сер. Політика і етнологія; Ін-т політичних і етнонаціональних досліджень НАН України*. К., 2009. С. 150–167.

14. Денисюк С. Г. Формування позитивного іміджу України в умовах глобалізації. *Держава і право: Зб. наук. пр. Юридичні і політичні науки.*, 2003. № 22. С. 648–654.

15. Джинджолия Г. П. Речевые стратегии современного политического дискурса. *Вісник ЛНУ імені Тараса Шевченка*. 2010. № 20 (207). С. 17–23.

16. Діденко М. Політичне мовлення як особливий вид тексту : дис. ... канд. філол. наук : 10.02.17. Одеса, 2002. 198 с.

17. Дубровіна, І. В. Політична вербалізація концепту "Україна" у сучасному українському медіадискурсі. *Філологічні науки*. 2021. № 2. С. 72–76.

18. Дудик П. С. Стилiстика української мови : навч. посiб. для студентiв вищих навч. закл. К. : Видавн. центр «Академія», 2005. 368 с.

19. Ефімов Л. П. Стилiстика англійської мови і дискурсивний аналіз: Учбово-методичний посiбник. Вінниця: Нова книга, 2004. 240 с.

20. Ємець О. В. Синкретичні тропи як результат взаємодії образних засобів у тексті. *Вісник Житомирського державного університету імені Івана Франка*. 2004. № 17. С. 140–142.

21. Залужна О. О., Холодюк О. О. Дискурсивні та функційно-стильові виміри публіцистичного тексту як методологічного конструкту. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород : Видавничий дім «Гельветика», 2022. Вип. 24. С. 134–138.

22. Зернецький П. Сміслова модель маніпуляційного впливу в політичному

дискурсі. *Наукові записки*. 2003. № 22(1) С. 58–60.

23. Каліщук Д. М. Концептуальні стилі англomовних політиків (на матеріалі політичного дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама): автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2017. 20 с.

24. Кантур К. О. Створення позитивного іміджу: прагматична спрямованість функціонування евфемізмів. *Вісник Житомирського державного університету ім. І. Франка. Філологічні науки*. Житомир : вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2010. С. 141–144.

25. Карпенко О. О. Концепт “Україна” в українській політичній мові: лінгвокогнітивний аспект. *Наукові записки Національного університету “Острозька академія”. Серія “Філологічна”* 2017. № 69(11). С. 41–44.

26. Клименко І. В. Теоретичні засади лінгвістичного аналізу політичного дискурсу. *Лінгвістичні студії*. 2009. № 19. С. 182–186.

27. Ковалевська Т. Ю. Психолінгвістичні особливості політичного дискурсу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Каразіна*. 2001. № 33. С. 237–242.

28. Коваль І. О. Президентський дискурс: сутність, структура, функції, цілі. *Стратегічні пріоритети*. 2012. № 3. С. 158–164.

29. Кондратенко Н. В. Політичний дискурс: сутність, типологія, специфіка функціонування. Одеса : Астропринт, 2009. 125 с.

30. Кочерган М. П. Основи зіставного мовознавства : Підручник. К. : Видавничий центр «Академія», 2006. 424 с.

31. Кузнецова І. Концепт «Україна» в англomовному інформаційному просторі. *Актуальні проблеми міжнародних відносин та зовнішньої політики*. 2015. № 1(10). С. 129-132.

32. Кухаренко В. А. Практикум з стилістики англійської мови: Підручник. Вінниця: Нова книга, 2000. 160 с.

33. Крисанова Т. А. Функціональний стиль VS дискурс. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*. 2016. № 62. С. 188–190.

34. Левицкий В. В. Квантитативные методы в лингвистике. Черновцы : Рута, 2004. 190 с.
35. Левченко М. О. Концепт «Україна» в політичному дискурсі країн Західної Європи *Науковий вісник Інституту політичних і етнонаціональних досліджень імені І. Ф. Кураса НАН України*. 2014. № 4. С. 58–63.
36. Нагорна Л. П. Політична мова і мовна політика: діапазон можливостей політичної лінгвістики. Київ : Світогляд, 2005. 315 с.
37. Павлуцька В. О. Політичний дискурс: особливості та функції. *Вісник Житомирського державного університету. Філологічні науки*. 2008. № 39. С. 218–221.
38. Падалка О. В. Політична промова та її просодичні характеристики. *Науковий вісник Волинського національного університету ім. Лесі Українки Філологічні науки. Мовознавство*. 2012. № 6. С. 66–69.
39. Петлюченко К. В. Харизматика мови і дискурсу: мовна особистість і політичний дискурс. Одеса : Астропринт, 2009. 464 с.
40. Петров П. Г. Технології формування та підтримки зовнішньополітичного іміджу держави. *Грані*. 2016. №3(131). С. 91–94.
41. Решетняк О. В. Інтеркультурна специфіка концепту «Україна» в англomовному політичному дискурсі. *Філологічні науки: збірник наукових праць*. 2020. № 3. С. 40–46.
42. Самборська О. В. Соціально-психологічні механізми переконуючого впливу: дис... канд. психол. наук: 19.00.05. Київський ун-т ім. Т. Г. Шевченка. К., 1997. 190 с.
43. Самойлова І. В., Подвойська О. В. Лексичні особливості політичних промов *Філологічні науки: Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя*. 2016. № 1. С. 235–238.
44. Селиванова Е. А. Основы лингвистической теории текста и коммуникации : монографическое учебн. пособие. К. : Фитосоциоцентр, 2002. 336 с.
45. Серебрянська І. М. Динаміка терміна образ: від Олександра Потебні до

сучасних лінгвістичних інтерпретацій. *Лінгвістичні студії*. 2022. № 43. С. 110–120.

46. Сосюр Ф. де. Курс загальної лінгвістики. К. : Основи, 1998. 324 с.

47. Стрій Л. І. Ритуальні жанри українського політичного дискурсу: структурно-семантичний і лінгвопрагматичний аспекти : дис.... канд. філол. наук : 10.02.01. Одеса, 2015. 190 с.

48. Судус Ю. В. Стратегії і тактики англomовного дипломатичного дискурсу (на матеріалі промов держсекретаря США Дж. Керрі). *Вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2014. № 4. С. 124–128.

49. Федорів Я. Р. Лінгвістичні моделі дискурсу політичних виступів: нариси із сучасних культурно-мовленнєвих практик. К. : ВПЦ НаУКМА, 2010. 188 с.

50. Хаботнякова П. С. Кореляція понять «образ», «символ» та «образ-символу» у сучасній лінгвістичній парадигмі (на прикладах творів Френка Перетті). *Вісник КНЛУ. Серія Філологія*. Т. 18. № 2. 2015 С.190–194.

51. Хазратова Н. В. Структурна модель образу держави. *Психологічні перспективи*. 2001. Вип. 1. С. 26–36.

52. Хоменська І. В. Вербалізація концепту УКРАЇНА в українському художньому дискурсі: дис. ... канд. філ. наук: 10.02.01. Київ, 2016. 228 с.

53. Хуторська І. Етноспецифічні особливості концепту «Україна» у світлі лексичної вербалізації. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філологія»*. 2018. № 77. С. 98–104.

54. Чепурко, Т. В. Семантичні поля концепту «Україна» в політичному дискурсі. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна»*, 2019. №1(77). С. 31–33.

55. Швець О. П. Вербальне втілення образу України в англomовних ЗМІ Острог, 2020. С. 25-29.

56. Шкрібляк М. П., Бялик В. Д. Загальна характеристика публіцистичного дискурсу. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Германістика та міжкультурна комунікація*. 2020. №. 1. С. 70–74.

57. Щепанська Х. О. Мовний образ, концепт, вербальний символ и їх Функціонування в художньому тексті. *Лінгвістичні дослідження*. Харків, 2012. С. 66–71.

58. Щурко О. М Чинники формування міжнародного образу держави: принципи класифікації. *Політична наука в Україні: стан і перспективи: матеріали всеукраїнської наукової конференції (Львів, 10–11 травня 2007 року)*. Львів: ЦПД, 2008. 308 с.

59. Щурко О. М. Функціональні аспекти образу держави на сучасному етапі. *S.P.A.C.E. Society, Politics, Administration in Central Europe* : електронний науково-практичний журнал: редкол Одеса, 2017. № 4. С. 22– 26.

60. Akmajian A. *Linguistics: An Introduction to Language and Communication*. Massachusetts : The MIT Press, 2001. 604 p.

61. Black S. *The Essentials of Public Relations*, London : Kogan Page, 1993. 120 p.

62. Carver T., Pikalo J. *Political Language and Metaphor: Interpreting and Changing the World*. London : Taylor & Francis, 2008. 320 S.

63. Chilton, P. *Analysing Political Discourse: Theory and Practice*. London : Routledge 2004. 241 p.

64. Crystal D. *David Crystal's Introduction to Language. A Complete Course*. Routledge, 2011. 130 p.

65. Chilton P., Ilyin M. *Metaphor in Political Discourse: The Case of the Common European House*. *Discourse & Society*. 1993. № 4(1). P. 7–31.

66. D'Acquisto G. *Linguistic Analysis of Diplomatic Discourse: UN Resolutions if the Question of Palestine*. UK: Cambridge Scholars Publishing, 2017. 140 p.

67. Dijk T. A. van. *Strategies of Discourse Comprehensiot*. New York : Academic Press, Inc., 1983. 389 p.

68. Dijk T. A. van. *What is Political Discourse Analysis?* [Електроннийресурс] *Political linguistics*. 1998. – Режим доступу: <http://www.discourses.org/OldArticles/What%20is%20Political%20Discourse%20Analysis.pdf>.

69. Fairclough N. Genres in Political Discourse. *Concise Encyclopedia of Pragmatics*. Oxford: Elsevier Science Ltd., 2009. P. 293–298.
70. Frans H. van Eemeren A Critical Survey of Classical Backgrounds and Modern Studies. Springer: De Gruyter, 2019. 334 p.
71. Graber D. A. Political Languages. *Handbook of Political Communication*. Beverly Hills, CA: Sage, 1981. P. 221–257.
72. Grieswelle D. Politische Rhetorik: Macht der Rede, öffentliche, Legitimation, Stiftung von Konsens. Wiesbaden : Deutscher Universitätsverlag, 2000. 519 S.
73. Gustave Le Bon. *Psychology of Crowds*. United Kingdom: Sparkling Books, 2009. 178 p.
74. Johnstone B. *Discourse Analysis*. (2nd ed.). The US, the UK, Australia, Wiley-Blackwell, 2007. 336 p.
75. Kreidler Ch. *Introducing English Semantics*. London : Taylor & Francis Group, 2002. 332 p.
76. Lakoff G., Johnson M. *Metaphors We Live By*. Chicago and London : University of Chicago Press., 2003. 191 p.
77. Levinson S. *Pragmatics*. Cambridge : Cambridge University Press, 1983. 436 p.
78. Lyons J. *Linguistic Semantics: An Introduction*. Cambridge : Cambridge University Press, 1995. 376 p.
79. Martin J. R., Rose D. *Working with Discourse: Meaning Beyond the Clause* (2nd ed.). London: Continuum, 2007. 368 p.
80. Poole D. *Discourse Analysis and Applied Linguistics*. *The Oxford Handbook of Applied Linguistics* (R. B. Kaplan (ed.)). Oxford: Oxford University Press, 2010. Pp. 73–84.
81. Reyes A. *Voice in political discourse. Castro, Chavez, Bush and their strategic use of language*. Continuum International Publishing Group, 2011. 192 P.
82. Sapir, E. *Symbolism: Encyclopaedia of the Social Sciences: Vol. 13*, 1948. 492–495 p.
83. Tannen, D. *Talking Voices. Repetition, Dialogue and Imagery in*

Conversational discourse. Cambridge and New York: Cambridge University press, 2007. 244 p.

84. The White House: Speeches and Remarks. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks>. (дата звернення 20.11.2022).

85. Wales K.A. Dictionary of Stylistics. 3rd ed. New York: Routledge, 2011. 478 p.

86. Wiley Blackwell. The Handbook of Discourse Analysis. [Tannen D., Hamilton H. E., Schiffrin D. eds.]. Second edition. Chichester: Bloomsbury Publishing Plc., 2015. 983 p.

87. Wodak R. Mediation between discourse and society: assessing cognitive approaches in CDA. Discourse and society. 2006. № 8. P. 179–190.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ЕМПІРИЧНОГО МАТЕРІАЛУ

88. Abbot and Corbyn Blame the West for Ukraine Crisis. URL: <https://youtu.be/8mDal2L62I4?si=3qfiLKvXVZrj3sI0> (дата звернення 29.12.2023).

89. All 10 Caroline Lucas debates involving the Ministry of Defence. URL: <https://www.parliament.co.uk/mp/caroline-lucas/dept-debates/ministry-of-defence> (дата звернення 29.12.2023).

90. Biden's speech during his historic visit to Kyiv – transcript. URL: <https://english.nv.ua/nation/biden-s-speech-during-his-historic-visit-to-kyiv-transcript-ukraine-news-50305754.html> (дата звернення 29.12.2023).

91. Full Transcript: Biden's Speech on Israel-Hamas and Russia-Ukraine Wars. URL: <https://www.nytimes.com/2023/10/19/us/politics/transcript-biden-speech-israel-ukraine.html> (дата звернення 29.12.2023).

92. Labour conference: Ed Miliband speech in full. URL: <https://www.theguardian.com/politics/2010/sep/28/ed-miliband-labour-conference-speech> (дата звернення 29.12.2023).

93. PM speech at Munich Security Conference - 18 February 2023. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/pm-speech-at-munich-security-conference-18-february-2023> (дата звернення 29.12.2023).

94. Prime Minister Boris Johnson's address to the Ukrainian Parliament: 3 May 2022. URL: <https://www.gov.uk/government/speeches/prime-minister-boris-johnsons-address-to-the-ukrainian-parliament-3-may-2022> (дата звернення 29.12.2023).

95. Remarks by President Biden and President Zelenskyy of Ukraine in Joint Press Conference. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/12/13/remarks-by-president-biden-and-president-zelenskyy-of-ukraine-in-joint-press-conference-2/> (дата звернення 29.12.2023).

96. Remarks by President Biden and President Zelenskyy of Ukraine in Joint Press Conference. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2022/12/21/remarks-by-president-biden-and-president-zelenskyy-of-ukraine-in-joint-press-conference/> (дата звернення 29.12.2023).

97. Remarks by President Biden Ahead of the One-Year Anniversary of Russia's Brutal and Unprovoked Invasion of Ukraine. URL: <https://www.whitehouse.gov/briefing-room/speeches-remarks/2023/02/21/remarks-by-president-biden-ahead-of-the-one-year-anniversary-of-russias-brutal-and-unprovoked-invasion-of-ukraine/> (дата звернення 29.12.2023).

98. Remarks by Secretary of Defense Lloyd J. Austin III Introducing President Zelenskyy of Ukraine. URL: <https://www.defense.gov/News/Speeches/Speech/Article/3613532/remarks-by-secretary-of-defense-lloyd-j-austin-iii-introducing-president-zelens/> (дата звернення 29.12.2023).

99. Rishi Sunak Press Conference at NATO Summit Transcript. URL: https://www.rev.com/blog/transcripts/rishi-sunak-press-conference-at-nato-summit-transcript?irclickid=Wy0W-DUWFxyPTFJwyvTSg26xUkH22JTOewLt080&utm_source=impact&utm_medium=affiliate&utm_campaign=123201&irgwc=1&iradid=1357141#:~:text=500%20days%20of%20barbarity%2C%20of,counter%20offensive%20is%20making%20progress. (дата звернення 29.12.2023).

100. Speaker Emerita Pelosi Floor Speech on Ukraine. URL:

<https://pelosi.house.gov/news/press-releases/speaker-emerita-pelosi-floor-speech-ukraine> (дата звернення 29.12.2023).

101. Speech by President von der Leyen at the European Parliament Plenary on the Russian aggression against Ukraine. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/es/speech_22_1483 (дата звернення 29.12.2023).

102. Speech by the President of the European Commission Ursula von der Leyen in the Verkhovna Rada of Ukraine, 04 November 2023. URL: https://www.rada.gov.ua/en/news/News/top_news/243181.html (дата звернення 29.12.2023).

103. Statement from President Joe Biden on Ukraine Independence Day. URL: <https://ua.usembassy.gov/statement-from-president-joe-biden-on-ukraine-independence-day/> (дата звернення 29.12.2023).

104. UKPOL.CO.UK Ian Blackford – 2022 Speech on Ukraine. URL: <https://www.ukpol.co.uk/ian-blackford-2022-speech-on-ukraine/> (дата звернення 29.12.2023).

105. Ursula von der Leyen's speech to Davos 2022 in full. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2022/05/ursula-von-der-leyens-speech-to-davos-2022-in-full/> (дата звернення 29.12.2023).